*השה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה אמר אביי לעולם סוכה הלכתא ואיצטריך ס"ד אמינא תשבו כעין תדורו מה דירה איש ואשתו אף סוכה איש ואשתו קמ"ל רבא אמר איצטריך ס"ד אמינא יליף חמשה עשר המשה עשר מחג המצות מה להלן נשים חייבות אף כאן נשים חייבות קמ"ל והשתא דאמרת סוכה הלכתא קרא למה לי לרבות את הגרים סר"א °האזרח בישראל אמר רחמנא ולא את הגרים קמ"ל יום הכפורים מדרב יהודה אמר רב נפקא לא נצרכא אלא לתוספת עינוי סד"א הואיל ומיעט רחמנא לתוספת עינוי מעונש ומאזהרה לא נתחייבו נשים כלל קמ"ל: אמר מר כל לרבות את הקטנים והתנן נשים ועבדים וקטנים פטורין מן הסוכה ל"ק כאן *בקטן שהגיע לחינוך כאן בקטן שלא הגיע לחינוך *קטן שהגיע לחינוך מדרבנן הוא מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא הוא: קטן שאינו צריך לאמו כו': *היכי דמי קטן שאינו צריך לאמו אמרי דבי ר' ינאי כל שנפנה ואין אמו מקנחתו רבי (*שמעון) אומר כל שנעור משנתו ואינו קורא אמא [אמא] גדולים נמי קרו אלא (אימא) כל שנעור ואינו קורא אמא אמא: מעשה וילדה כלתו כו': מעשה לסתור דסורי מחמר' והכי קתני ושמאי מחמיר ומעשה נמי וילדה כלתו של שמאי הזקן ופחת את המעויבה וסיכך על המטה בשביל הקטן: **מתני'** כל שבעת הימים אדם עושה סוכתו קבע וביתו עראי, ירדו גשמים מאימתי מותר לפנות משתסרח המקפה משלו, משל למה הדבר דומה לעבד שבא למזוג כוס לרבו ושפך לו קיתון על פניו: **גמ'** ת"ר °כל שבעת הימים אדם עושה סוכתו קבע וביתו עראי כיצד היו לו כלים נאים מעלן לסוכה מצעות נאות* מעלן לסוכה אוכל ושותה ומטייל בסוכה מה"מ *דת"ר °תשבו כעין תדורו מכאן אמרו כל שבעת הימים עושה אדם סוכתו קבע וביתו עראי כיצד היו לו כלים נאים מעלן לסוכה מצעות נאות מעלן לסוכה אוכל ושות' ומטייל בסוכה ומשנן בסוכה איני והאמר רבא מקרא ומתנא במטללתא ותנוי בר ממטללתא ל"ק יהא במגרס הא בעיזוני

כי

אמר אביי לעולם סוכה · לפסוד' הלכתא היא דאלו קרא חיובא קמתני דאחרא נגרי הוא דמשמע וה' לרבות את הגשים הוה לן למדרשינן כדדרשינן ביום הכפורים אלא שהלכה למשה מסיני פטרתן ודקתני האחרא להוליא את הגשים אסמכתא בעלמא הוא ועיקר קרא לרבויי אתא כדלקמן

תורה אור

ויקרא כג

[תענית ד.]

עירובין סב.

[ע"ל שמעון בן לקיש]

רש"ל

רש"ל מ"ו

[פי' מש"י שנת קדה: ד"ס שמים] [נמלכו. וס"ל] ערכין נ:

מקפה: **משל לעבד כו'** · כלומר נמשים היורדים בתא סימן קללה הם משל לעבד ס': **ושפך לו קיתון** · על מים על פניו וכגמרא מפרש מי שפך למי: **גמ'** **ומשנן בסוכה** · סובר למודו ומחתכו על בוריו לעמוד (ה) דהיינו במעמא דלמודלי וסברא של מעמי מצוה ובריותא מה מעם זה חייב זה פטור זה אסור וזה מותר: **מקרי ופפני** · לקרות שבכתב ולפעמת מפנים המתחמת ומגורות בפה: **כמטללתא** · בסוכה: **ומנו** · הש"ס דהא סברא למדות ולשנן וכן שמעמא דלמודלי שלומן בלוה אלא מכלל דקחדוק שבן למדין מתוך דברי מעמא דמדמו מלוה למלוה: **בר ממטללתא** · אם ירלה המלמד מוא ומלעבר פעור מן הסוכה והאדיר יפה ט להרחיב דמשמ קא סלקא דעתיה תנוי הויש מבנן: **מה למינרס כו'** · כלומר מדי נוזיו שיעון הוא למינרס גמרא הבנולה ט כבר והיו שמעמא לריך סוכה והיו מבנן: **לעיזוני** · בר ממטללתא:

כי

*) [ת"ש פס' שבתרין ע. דיש מי המחמרת סב: דיש לון ל"ן]

יבמות פד: תמורה נ: כ"ק סו. פסחים מנ. קדושין לה: נדה מח:

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה ומשנן בסוכה וכו' לעמוד פניו דסיים:

נליון הש"ס

תוס' ד"ה בסוכה וכו' נלשון זכר מוא תוס' ד"ה אמרי' בשם. עיין תוס' יומא דף מב. ע"ש ד"ה ומשנן:

[ופ"ש פוס' כ"ק סו. ד"ס פסוס וכדף מד: ד"ס שור]

רבינו חננאל

סוכה מצות עשה שהזמן גרמא הוא וקי"ל כל מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות אי יהא"כ נפקא לן סוכה דכתיב איש אי אשה כי יעשו בכל חפאת הסוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה ומכאי אביי סוכה הלכתא ואצטריך מר"א תשבו כתיב חדשון תשבו כעין תדורו מה דירה איש ואשתו אף סוכה איש ואשתו חייבין קס"ל אשה פטורה רבא אמר מר"א נילף מ"ו מ"ו מה הצות נשים מ"ו דהא הצות נשים חייבות אף מ"ו הצ הסוכות נשים חייבות קס"ל דלא וקרא דכתיב בסוכה האזרח לרבות הגרים. וסר"ס הלכתא בעינוי קרא. ליל בהא קרא הא אמרן הסוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה. ושנינן כי אתא קרא לחיובינהו לנשים בתוספת עינוי והוא בין הסעמות של יה"כ מר"א הואיל ובתוספת קרא להאי תוספת מבה הכתיב כי כל הנפש אשר לא תענה ונו' כל תענו של יה"כ חייב בתה ולא על תוספת בלומי נבי בתוספתו לעשים קס"ל האזרח לרבות הגרים (לעיל) [לתוספת עינוי]: פיסקא כל קבן שאינו צריך לאמו חייב בסוכה. והנוא נמי כל האומה כל לרבות הקטנים. ותנן נשים ועבדים וקטנים פטורים ושנינן הא דתני פטורים בקבן שצריך לאמו הא דתני קטנים חייבין בקבן שאינו צריך לאמו. ואפקינא קבן שאינו [צריך] לאמו בגון שמעינה ואין אמו מקנחתו אי ניעור ואינו קורא אימא אימא כ' שנים ואפי' קבן שהגיע לחינוך הוא דמדרבנן הוא אי הכי כל האומה לסאי אמא ואמרי' לי' אליעזר ורבנן לסעלה כך: **כתני'** כל סוכת הרגים עשה אדם פרטי קבע יש לו כלים נאים הכפסת: אמה בעלן בסוכה אוכל האומה בסוכה ומשנן בסוכה ואוקינא לסנרס *) אליעזר בסברא דצריך קבע בסוכה וכן

*) לעיל דיל לגרס דלא נמי קרשים לל סוכה ולעיזוני בסכנת וס' ודר' מרן הכנלה פירוש זה כפס יש.

מסורת השס

כי פא כו'. דבשמעתא איכא נמי דיבשא בלא טרחא ואיכא עיון בטרחא: **כי הוו קיימי מקמיס דרב חסדא** שמעתתא: **מרבני בגברא.** מה שמעמו מפיו דבר פלוגי אסור דבר פלוגי מותר: **והדר מעייני בסברא.** מה טעמו של דבר ואם יש להשיב כלום: **מאני מקשיא.** כוסות: **במטללתא.** לפי שאינן מלוסים: **מאני מיכלא.** קערות לאחר שאכלו בהן צריך להוליאן: **לבר ממטללתא.** חוץ לסוכה: **מנא.** כל של חרס שסואבין בו המים: **ושמיל.** לוי של עץ: **טרגא.** כר של חרס שקורין קרוסיי"ל: **סוכה קטנה.** של שיעור מעומעם ז' טפחים אסור להניחן בסוכה: **מקפה של גריסין.** ממהרת לקלקל בגשמים מעט: **ליבוטא.** קסמין של סכך היה מעיר על המאכל: רב יוסף מתניני דעת הוה דתניא בפ' ערבי פסחים (פסחים קיג:) שלשה חייהן אין חייס הרחמנין והרחמנין ואתיני הדעת שאינם יכולין לסבול שום דבר מיאוס ואמר רב יוסף כולהו איתנהו בי: **וירדו גשמים.** וירד מן הסוכה לגמור סעודתו בבית וכשיצא לו פסקו גשמים אין מעריחין אותו להפסיק ולעלות עד שיגמור: **איבעיא להו עד שיאור.** עד שיעלה עמוד השחר: **או עד שיעור.** משיגמו הא אם הקיץ אפילו היה בחצי הלילה יקום משיתו ויעלה ויצא בסוכה: **תא שמע עד שיאור ויעלה עמוד השחר.** ועל כרחך עד שיעור הוא דתניא בה דאל"כ מאי ויעלה עמוד השחר: **פרסי.** בתמיה שני דברים אלו הן סותרים זה את זה שיאור משמע שהאיר לו המזרח ועלה עמוד השחר משמע קודם לכן: **אלא.** על כרחך שיעור קתני וה"ק עד שיעור משיעלה עמוד השחר לאחוקי אם הקיץ משיתו בלילה דאין מעריחין ואם עלה השחר ולא ניער אין מקילין אותו: **מי שפך למי.** עבד לרבו והכי קאמר משל לעבד שהיה עושה לרבו עבודות שאינו עובדו כהוגן כך בידוע שאין ישראל עובדין כשורה אז דומה הכי קאמר ושפך לו רבו קיתון על פניו לומר לא מלפני דאי אפשי בשמושך וירידת גשמים היא שפיכת הקיתון ומכל מקום סימן קללה הוא ומיהו פירושא דמתניתין מיבעיא לן שפיכת הקיתון מאי היא ירידת הסוכה או ירידת גשמים: **כופן שהמפס לוקס כו'.** מקום דאיירי הכא במימני קללה נקט לה: **ופניה פנס.** לגמרי"ל: **והוסיפה בחשן.** כך כשהחמה לוקה אינה מאירה כל כך: **מפני שמלומדים במכומיפס.** כל מיני פורענויות הבאין בעולם יש להם לישראל לדאוג ולומר לא כא סימן זה אלא בשביל יותר משאר אומות מפני שהן רגילין ללקות יותר מכולם: **מעל נפופר.** מלמד תיוקות: **ורלופס בידו.** להכות: **מי דופג.** אי זה מהן ירא שרגיל ללקות: **לוקס במזרס.** בנקר כשהחמה במזרח: **בשמלע ברקיע.** בחצות היום כשעומדת בראש כל אדם: **נשק.** עשוי מעטה של עזים והוא דומה לשחור: **מיני רפב.** משחירין פניס: **לקס בכניסמו.** בשקיעתו: **פורענות שוסס לבא.** כדרך שמהה הסימן להראות עד לאות היום: **ביליאמו פורענות ממהרת לבא.** כדרך שמיהר הסימן לבא: **ויש אומרים מילוף הדברים.** לקה בכניסתו ערבית פורענות ממהרת לבא שהסימן כשם שאין לו שהות לשמש ביום שמשתו לשקיעתו הוא כך אין שהות לפורענות לבא ביאיתו שחרית פורענות שוהה לבא כשם שיש לחמה עוד שהות ביום: **אלגיס.** שרה המלין במדה כגון כמאל שהיה שר של עשו: **אל דרך פגוים אל אלמדו.** לעשות כמעשיהם ומשתעשו רצוי מאותות השמים אל תחתו: **בשביל ד' דברים.** לא שמעתי טעם בדבר: **מאורות.** ירח וכוכבים: **כופבי אלפסר.** שטרות מזויפים ומכתבי עמל לשום דופי על אדם לכתוב בשמו מה שלא נה: **מגדלי בשפס דקס.** מחריבין את הארץ שאין יכולין לשמרם מלרעות בשדה חבריהם: **ועל קוני אילנות פוכות.** ואפילו הן שלהן שמשחיתין הן וגרתין נגיעמין בהקב"ה ובברכתו שמשפיע טובו: **על משבי שטרות פרועים.** אלא כדי לחזור ולגבות פעם אחרת: **ועל מלוי ברבית.** שמלוין בעלי בתים לישראל ברבית וכתיב (משלי כח) מרבה הון בנשך ותרבית לחונן דליס יקבלנו ואמרינן בב"מ (ד' עב:) כגון שבור מלכא שתגן בהן עניי נכריס: ועל

מנא דמיכלא. קערות לאחר שאכלו בהן צריך להוליאם מן הסוכה משום מיאוס כך פירש בקונטרס וי"מ כגון קדירות ואגני דליאה וטעמא דכעין תדורו בעינן והני אין רגילין להיות בבית דירה אלא בית יש להם לבדם וכן פירש בה"ג כגון קדרי ומפודו ובי מוי ובי תפי: **ואמרי** לה בר ממטללתא. אין שרגא מעניינא דאחרים דמגא דמיכלא בר ממטללתא הייגו בשעה שאין משתמש בהן דבשעת סעודה אוכל בקערה בסוכה אבל שרגא בעודו דולק ומשתמש לו לאורו אסור כדמוכח לקמן פרק לולב וערבה (ד' מח: ושם) דתנן נבי שביעי של חג גמר מלאכול לא יתיר סוכתו משום דאי מתרמי ליה שעדתא אכיל בגווה אבל מוריד את הכלים מן המנחה ולמעלה מפני כבוד יום שמראה כמכין עצמו לקראתו למקום שיסעוד שם הלילה ואמרינן בגמרא אין לו מקום להוריד כלי ולרוך לאכול (ה) בה ביום טוב האחרון מה יעשה ויוכיח שאינו כמוסיף על המצוה לעשות סוכה שמוצה מיום מדליק בה את הגר ומדחשיב לה היכירא בשעת הדלקה שמע מינה דאסור בחג ושמא הייגו טעמא דמשום דמוקמינן בסוכה קטנה ותיישינן שמא תשכח סוכתו ותדע דהדלקה דוקא מדלא נקט מעייל את הגר כדנקיט התם מעייל בה מאני מיכלא:

הדרן עלך הישן

כי הא (*דרבה) בר חמא כי הוו קיימי מקמיה דרב חסדא מרהטי בגמרא בהדי הדדי והדר מעייני בסברא אמר רבא *"מאני משתיא במטללתא מאני מיכלא בר ממטללתא חצבא ושחיל בר ממטללתא ושרגא במטללתא ואמרי לה בר ממטללתא ולא פליגי הא בסוכה גדולה הא בסוכה קטנה: תנא משתסרח המקפה של גריסין אביי הוה קא יתיב קמיה דרב יוסף במטללתא נשב זיקא וקא מייתי ציבוטא אמר להו רב יוסף פנו לי מאני מהבא אמר ליה אביי והא תנן משתסרח המקפה אמר ליה לדידי כיון דאנינא דעתאי כמי שתסרח המקפה דמי לי ת"ר *"היה אוכל בסוכה וירדו גשמים וירד אין מטריחין אותו לעלות עד שיגמור סעודתו "היה ישן תחת הסוכה וירדו גשמים *וירד אין מטריחין אותו לעלות עד שיאור איבעיא להו עד שיעור או עד שיאור ת"ש עד שיאור ויעלה עמוד השחר תרתי אלא אימא 'עד שיעור ויעלה עמוד השחר: משל למה הדבר דומה: איבעיא להו מי שפך למי ת"ש דתניא 'שפך לו רבו קיתון על פניו ואמר לו אי אפשי בשמושך ת"ר בזמן שהחמה לוקה סימן רע לכל העולם כולו משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם שעשה סעודה לעבדיו והניח פנס לפניהם בעם עליהם ואמר לעבדו טול פנס מפניהם והושיבם בחושך תניא רבי מאיר אומר כל זמן שמאורות לוקין סימן רע לשונאיהם של ישראל מפני שמלומדין במכותיהן משל לסופר שבא לבית הספר ורצועה בידו מי דואג מי שרגיל ללקות בכל יום ויום הוא דואג *"תנו רבנן בזמן שהחמה לוקה סימן רע לעובדי כוכבים לבנה לוקה סימן רע לשונאיהם של ישראל מפני שישראל מונין ללבנה ועובדי כוכבים לחמה לוקה במזרח סימן רע ליושבי מזרח במערב סימן רע ליושבי מערב באמצע הרקיע סימן רע לכל העולם כולו פניו דומין לדם חרב בא לעולם לשק חיצי רעב באין לעולם לזו ולזו חרב וחיצי רעב באין לעולם לקה בכניסתו פורענות שהחה לבא ביציאתו ממהרת לבא וי"א חילוף הדברים ואין לך כל אומה ואומה שלוקה שאין אלהיה לוקה עמה שנאמר °ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים ובזמן שישראל עושין *רצונו של מקום אין מתיראין מכל אלו שנאמר °כה אמר ה' אל דרך הגוים אל תלמדו ומאותות השמים אל תחתו כי יחתו הגוים מהמה עובדי כוכבים יחתו ואין ישראל יחתו *ת"ר בשביל ד' דברים החמה לוקה בשביל ד' דברים נכסי בעלי בתים נמסרין למלכות על משחי שטרות פרועים ועל מלוי ברבית ועל

*) נראה דהכי כתן וגי' עד שיגמור שעדתו היא ישן תחת הסוכה וירדו גשמים וירד אין מעריחין אותו לעלות עד שיאור כו'.

[נ"ל דרבא ורש"ל וקונטרס נפ"י] ונעל סה"ד פ"ב דרמי בר חמא כי הוי קיימא וכו'

[הוספתא פ"ג]

[מי' פרש"י שבת קמ: ד"ה שמיסנדיאמרס]

תגהות הב"ח

(ה) הוס' ד"ה ואמרי וכו' וצריך לאכול אם ניו"ם:

מכילתא פ' בא

בגת קט.

[חס' ד"ה ס"ב]

[כעין איתא אלפסר]

שמת ולא נפסד נהלכה. ועל נערה המאורסה שצעקה בעיר ואין מושיע לה. ועל בשבב זכור. ועל ב' אחים שנשמך דמן באחות. ועל ד' דברים מאורות לוקין על כתבי פלפסר. ועל מעידי שקר. ועל

עין משפט נר מצוה

סוכה א ב מי' ז"ו מ"ב ס"ב סמ"ב הלכה ה מ"ב ס"ג מ"ו מ"ח מ"ט ס"ט:

סו ג מי' יט הלכה ו פוס"ע ב"ם פעיף ס:

סז ד מי' יט פוס"ע ב"ם פעיף ו:

סח ה ז מי' יט פוס"ע ב"ם פעיף ז וכנ"ל:

[נקמן מה.]

רבינו חננאל

וכן מקרא ומשנה אבל תנויי לארהמי לישנא דבברא בר פסמללתא ולא חיישינן כי הא דרבא בהדי רמי כי הוו קיימי מקמי רב חסדא הוו מרהמי לישנא דנפ' והדר יתבי ומעייני בסברא. אמר רבא מאני משתיא במטללתא מאני מיכלא בר ממטללתא. שרגא שרי בסוכה גדולה בסוכה קטנה הוקלסוכה. ירדו גשמים מאיסתי מותר לפנות כו' תנא משתסרח המקפה של גריסין. וכן אי הוה נשיב זיקא וקא מייתי ציבו באפיה מותר לפנות: ת"ר היה אוכל בסוכה וירדו גשמים וירד ופסקו גשמים אין מטריחין אותו לעלות *)עד שיאור ויעלה עמוד השחר: ירושלמי לא סוף דבר שהסרח מקפה גריסין אלא אפי' מקפת כל דבר. תני כשם שמפנין מפני הגשמים כך מפנים מפני השרב ומפני היתושין. רבן גמליאל ור' אליעזר היו נכנסין ורואין כל הלילה הד' מתלמידיהן דר' מנא הורי לחד מן קרובותי דנשיא יצא אין מטריחין אותו להזור ולא שמע הא דרבן גמליאל ור' אליעזר: פיסקא לעבד שבא לסוג בוס ושפך הקיתון לפניו. חנא אבר לו אי אפשי בשמשך. תני מפני ד' דברים בעלי בתים לוקין ונמסרין למלכות. על ששהאין בידם שפרות פרועין. ושכמלוין ברבית. ושטוסקין צדקה ואינן נותנין. ושפפק בידו למחות ואינו מוחה. בזמן שמאורות לוקין סימן רע לעובדי כוכבים מלה"ר למלך שעשה סעודה. בזמן שהחמה לוקה סימן רע לעובדי כוכבים[וכו'] שהאומות מונין לחמה. לבנה לוקה סימן רע לשונאי ישראל. שישראל מונין ללבנה. לקו במזרח סימן רע לבני מזרח. במערב לבני מערב. באמצע לכל העולם. לקה בכין דם חרב בא לעולם. בכין שק רעב בא לעולם. לקה בכניסתו פורענות שהה לבא. ביציאתו פורענות ממהרת לבא. וי"א חילוף. ובזמן שעושין רצון מקום אין מתיראין מכל אלו שנאמר ומאותות השמים אל תחתו וגו' עובדי כוכבים יחתו ולא ישראל יחתו: ת"ר בשביל ד' דברים החמה לוקה על אב ב"ד. ועל מעידי שקר. ועל

כתב הרמב"ם המתפלל רצה מתפלל בסוכה וכו'. בפרק ו' (שם): **אין מניחין כלי אכילה בסוכה.** בסוף פרק הישן (כט.) אמר רבא מאי משמע במטללתא מאני מיכלא בר ממטללתא חצבא ושמיל בר ממטללתא ושרגא במטללתא ואמרי לה בר ממטללתא ולא פליגי הא בסוכה גדולה הא בסוכה קטנה. ופירש רש"י מאני משמיש. כוסות: במטללתא. לפי שאינם מאוסים: מאני מיכלא. קערות לאחר שאכלו בהן צריך להוציאן חוץ לסוכה: חצבא. [כד] של חרס שטומין בו המים: ושמיל. דלי של עץ: ושרגא. נר של חרס שקורין קרוש"ל: סוכה קטנה. של שיעור מצומצם של שבעה טפחים אסור להניחן בסוכה א): **וכתב** המרדכי (פר' תשמה) מאני מיכלא כתב בספר המצות (עשין מג קכ עב) משום מיאוס כגון קערות שנמאסו לאחר אכילה ויש מפרשים כגון קדירה ואגני ליבה דטעמא דבעינן כעין תדורו והני אין רגילין להיות בבית דירה אלא בית יש להם לבדם וכן כתב רא"ה (פר' תרמא) דקערות לאחר שאכלו שרי לאנוחינהו בסוכה ובעל הלכות גדולות (ריש הל' סוכה) מפרש מאני מיכלא כגון קדירה ושפוד עכ"ל והתוספות (שם ד"ה מנא) כתבו כדברי יש מפרשים: **וכתבו** עוד התוספות (שם ד"ה ואמרי) דשרגא אף בעודו דולק אין להניחו בסוכה ואף על פי שמדברי הרב המגיד (פ"ו ה"ה) נראה שהוא מפרש דבשעה שאינה דולקת מיירי כלומר אבל אם היא דולקת מניחה בסוכה אבל על דברי הגר רבותא שמכינן כי המה הרמים וגם כי דבריהם מפורשים ועוד שהביאו ראיה לדבריהם: **כתב** בהגהות אשירי (פר' יט) אפילו שרגא של זהב או חדשה כך דינה כך כתב רא"ה (פר' תרמא) מאור זרוע (הל' סוכה סר' דש) וטעמא דמסתבר הוא דהא טעמא דהרא"ש בשל זהב ומי שייך ולפי זה מה שפירש רש"י (שם ד"ה שרגא) נר של חרס לאפוקי של שאר מיני אתא אלא מלא נר אתא לפרושי ונקט אורחא דמילתא שהיא של חרס: **והרוקח** (הל' סוכות סי' ריט עמ' קנח) כתב שרגא נר חרס אם הסוכה קטנה צריך להוציאו מן הסוכה אבל מסוכה גדולה כמו שלנו אין צריך אבל מנהג שאין מניחין נר חרס בסוכה כי אם מנורות ברזל ונחושת ונר שעוה ע"כ (ב): **כתוב** בתרומות חיים (הל' סוכה סי' לד) נהגו שלא להשתמש בסוכה דברים של מין כגון שטיחת קדירות וקערות וכיוצא בהם שלא יהו מצות חויות עליו:

הר"ן ואיתא דאמרי דעיוני היינו קבע ובעי סוכה ולחומרא עביד כתרווייהו כל היכא דלא מיטרד אבל אי מיטרד הוה ליה מצטער ופטור מן הסוכה ע"כ: **כתב** הרמב"ם המתפלל רצה וכו'. בפרק ו' פירוש שאם יכול להתפלל בסוכה בכוונה יתפלל ואם לאו יתפלל חוץ לסוכה וזה לשון ר' יעקיה אחרון (שלטי הגבורים יג. אות ב) וכן נראה בעיני שהתפלה צריכה כוונה ויכול להתפלל חוץ לסוכה אבל קריאת שמע קורא בסוכה ואם היה לו בית הכנסת בעיר מניח סוכתו והולך לו לבית הכנסת שכן בשאר ימות השנה מניח דירתו וקורא קריאת שמע בבית הכנסת עכ"ל:

ויעשה כל שבעה ביתו עראי וסוכתו קבע. ודר בה כדרך שאדם דר בתוך ביתו שמכניס בה כליו הנאים. וקובע בה עיקר דירתו ואוכל ושותה וישן ומטייל בה [א] **ולומד בה דבר שאין צריך עיון** (ג) **שאינו חושש שיטרידוהו בו אבל דבר שצריך עיון יכול ללמוד חוץ לסוכה. כתב הרמב"ם ז"ל המתפלל רצה מתפלל בסוכה רצה מתפלל חוץ לסוכה. אין מניחין כלי אכילה בסוכה אחר האכילה מפני שהם נמאסין אבל כלי שתייה מותרין. ונר אפילו כשהוא דולק והוא**

ב **אין מניחין כלי אכילה בסוכה אחר אכילה מפני שהם נמאסים וכו'.** שם מימרא דרבא וכפירוש רש"י והרא"ש משום מיאוס ועבמא דמילתא שלא תהא מצות הסוכה בזויה עליו להניח שם כלים מאוסין ומהאי טעמא נמי כתב בתרומות חיים שלא יעטוף הקערות והכוסות וכיוצא בהן בסוכה שלא יהו המצות חויות עליו. והתוספות והמרדכי והגהות אשיר"י כתבו בשם בעל הלכות גדולות דמפרש מאני מיכלא כגון קדירה ושפוד ואגני דליבה וכיוצא בהן ולא משום מיאוסותא אלא משום דמשבו כעין תדורו והני אין רגילין להיות בבית דירה אלא בית יש להם לבדם וכן כתב רא"ה דקערות לאחר שאכלו שרי לאנוחינהו בסוכה. ולענין הלכה ראוי להחמיר כרש"י והעומדים בשיטתו לאסור אף קערות לאחר שאכלו ואין צריך לומר קדירה ושפוד וכיוצא בהן: **כתב** הרי"ף (כב.) בסוף סוכה דבוסר שמיני מעייל לגווה מאני מיכלא ומיפסלא משמע דנפסלה מהכשרה בכך שלא יצא בה ידי חובתו בזמנו ומכאן בא להם לאותם שאומרים כשמכניסין כלי מיאוס לסוכה דהסוכה פסולה הוה ודאי טעות גמור וכבר תמה הרז"ה (המאור שם) על לשונו של האלפסי ואמר דאין בכך שום פסלות והרמב"ן (מלחמות שם) הלך ואמר דאף הרי"ף לא קאמר דפסולה ממש אלא הכי קאמר שעושה היכר לפסלה מתורת דירה ועושה אותה כמו מוקצה שבנתים גם הר"ן ז"ל נשם (ד"ה אבל) כתב כך:

ג **ונר** וכו'. בפרק הישן ושרגא במטללתא ואמרי לה בר ממטללתא כתב שרגא נר חרס אם הסוכה קטנה צריך להוציאו מן הסוכה אבל מסוכה גדולה כמו שלנו אין צריך אבל מנהג שאין מניחין נר חרס בסוכה כי אם מנורות ברזל ונחושת ונר שעוה ע"כ (ב): **כתוב** בתרומות חיים (הל' סוכה סי' לד) נהגו שלא להשתמש בסוכה דברים של מין כגון שטיחת קדירות וקערות וכיוצא בהם שלא יהו מצות חויות עליו:

דרכי משה

(ב) **והטעם** לדבריו משום מיאוס וחזו דעת מהרי"ל (הל' סוכות סי' יד עמ' שפח) שכתב שאם היא מחופה בקוניא מותר:

פרישה

תרלט (ג) **שאינו חושש שיטרידוהו.** פי' כל מי הבית שהם בסוכה יטרידוהו ופירשה: **יכול ללמוד.** ונראה לי דעכשיו חמינו שרוב מי בית אינם בסוכה כל היום כי אם בשעת אכילה צריך ללמוד אפילו דבר עיון בסוכה: **ונר אפילו כשהוא דולק.** פירש רש"י של

דרישה

תרלט [א] **ולומד בה דבר שא"צ עיון שאינו חושש שיטרידוהו**

וכו'. זה לשון הגמרא סוף פרק הישן ומשנן בסוכה איני והאמר רבא מקרא ומתנא במטללתא ותנויי בר ממטללתא לא קשיא הא בגירסא הא בעיוני ופירש"י דעיוני דאית ביה טירחא בר ממטללתא משום דמצטער הוא ומצטער פטור מן הסוכה והאריך יפה לו להאריך דעתו והר"ן הביא שם לשון רש"י וכתב שכן פירש הרי"ף וכתב עוד הר"ן ואית דאמרי איפכא דעיוני היינו קבע ובעי סוכה ולחומרא עביד כתרווייהו כל היכא דלא מטריד אבל אי מטריד הו"ל מצטער ופטור מן הסוכה עכ"ל ור"ל אי לא מטריד צריך ללמוד בסוכה כין דבר שצריך עיון בין שאין צריך עיון ואי מטריד פטור משניהן אלא דלא שכיחי כדבר שאין צריך עיון ופשוט הוא שרבינו שמתיר במטרד ולמד דבר שצריך עיון חוץ לסוכה לא סבירא ליה כהר"ן אלא פסק כרש"י והרי"ף הנ"ל: **וכתב** הרא"ש שם ז"ל והא לעיוני צריך להתבודד ולישב בישוב הדעת ומצטער הוא בסוכה עכ"ל ומיניה דמה שכתב רבינו שאינו חושש שיטרידוהו ר"ל בני הבית שהם כל היום בסוכה יטרידוהו דזהו על דרך שכתב הרא"ש אבל מטריד שכתב הר"ן לא משמע הכי אלא ר"ל שמעינן הוא נטרד בסוכה שהוא מקום צר ואפל ואין אויר שכיח שם וכתבתי זה כדי שלא תטעה בדברי כ"י דמביא לשון הר"ן ורש"י לפרש דברי רבינו. ונראה שרבינו אינו הולך בשיטתם אלא בשיטת הרא"ש אביו ואינו תולה באויר כלל אלא בהתבודד מבני אדם וזה לשון שיטרידוהו שכתב רבינו וק"ל:

הגהות והערות

תרלט א) כן הוא ברש"י ובדפו"ר ב"י ובדפוסים שלפנינו איתא "בסוכה":

הגה ואל יעשה (ח) שום תשמיש (ט) בזוי (י) בסוכה כדי שלא יהיו מלות (יא) בזויות עליו (כ"י בשם ת"ח):

(ב) אוכלים ושותים וישנים בסוכה כל שבעה בין ביום בין בלילה ואין ישנים חוץ לסוכה אפילו (יב) שינת עראי אבל מותר לאכול אכילת עראי חוץ לסוכה וכמה אכילת עראי (יג) כביצה מפת ומותר לשתות מים (יד) ויין ולאכול פירות [ומפילו (טו) קבע עלייהו] (דברי עצמו) חוץ לסוכה ומי שיחמיר על עצמו ולא ישתה חוץ לסוכה אפילו מים הרי זה משובח

תדורו ע"ש: (ח) **שום תשמיש.** הט"ז כתב דתשמיש המטה מותר בסוכה, והביא ראיה ממה דאמרינן בגמרא דף כ"ה (ע"ב) שאסור לעשות חופה בסוכה משום צער חתן שבוש שם לשחק עם כלתו. ולענ"ד אין ראיה משם דהך לשחק ע"כ לאו היינו תשמיש שהרי אסור לשמש לאור היום ולאור הנר ובחושך לילה מי רואהו שיבוש, אלא ע"כ דהך לשחק הוא שחוק בעלמא של חיבת אישות ולא תשמיש. אבל מכ"מ נראה דתשמיש המטה מותר דהוי בכלל תשבו כעין תדורו, וכן כתב האר"י ז"ל, וכן משמע ג"כ מרמ"א ס"ב ממה שכתב שטוב להחמיר ולהיות שם עם אשתו, וכן הסברא נותנת דלא מקרי תשמיש בזוי במה שמקיים מצות עשה של פריה ורביה ועונה: (ט) **בזוי.** עביט של מי רגלים נ"ל דאסור להכניס בסוכה גם בלילה כששוכב שם, ואף שמכניסו בביתו בחדר משכבו לא שייך להתיר משום תשבו כעין תדורו, וכש"כ שאסור לעשות צרכיו שם דכל שיש ביזוי בדבר לא שייך להתיר משום תשבו כעין תדורו כמש"כ ס"ק ד': (י) **בסוכה.** ואם יש דופן עקומה סמוך לסכך, נ"ל לחלק שאם יש לסוכה בלא דופן עקומה עוד ג' דפנות מותר להכניס הכל תחת דופן עקומה, אם יכול להביא תחת דופן מבלי שיעבור תחת הסכך, אבל אם אין לה רק ב' דפנות אז צריך הדופן עקומה להכשר סוכה וכיון דעצי דפנות ג"כ יש להם קדושה כמבואר ר"ס תרל"ח (ס"א) לכן צריך לזהר בדופן עקומה כמו בסכך, ולא יביא לשם דבר בזוי או כלי אכילה וכדומה: (יא) **בזויות עליו.** בב"י (ד"ה כתוב) כתב דתשמיש בזוי הוא כגון שטיפת קדרות וקערות. וכתב המג"א (סק"ג) משמע דבשטיפת כוסות ליכא קפידא. עוד כתב המג"א משמע מלשון הש"ע דקדירות וקערות דין אחד להם, קודם אכילה שרי, ולאחר אכילה אסור שאז הם מאוסים. והעולם נזהרים מקדירה אף קודם אכילה ומקערה אין נזהרים אף לאחר אכילה ואינו נכון עכ"ל. ולענ"ד מה שנזהרים מקדרה אף קודם אכילה י"ל מפני שגם אין מכניסין כן לחדר כל ימות השנה דנחשב ביזוי, רק במקום שמבשלים שופכים לקערה. ומטעם זה אין נזהרים ג"כ בקערות לאחר אכילה כיון דלפעמים מניחין אותן ג"כ בחדר אינו נחשב ביזוי כ"כ, דהכל הולך אחר הרגילות אצלנו, ובפרט שיש להם לסמוך על רבים מהראשונים שס"ל כן כמו שהביא הב"י (ד"ה כתב המרדכי) וכן ראיתי בתמים דעים בשם ר"ת: (יב) **שינת עראי.** המג"א והט"ז כתבו הטעם מפני שאין קבע לשינה דלפעמים סגי לאדם בכך והוא תירוץ רבא בגמרא (כו.). ולפ"ז משמע דאפילו לדעת י"א בסי' מ"ד (כמג"א סק"ג) דשעור עראי הוא כדי הלוך מאה אמה מכ"מ הכא אפילו בפחות מזה אסור: ומי שנאנס וישן חוץ לסוכה מיד כשיקיץ צריך לילך לסוכה, דהא אפילו בירדו גשמים ופסקו צריך לילך לסוכה אם עדיין לא שכב כמש"כ ס"ק ל"ה: (יג) **כביצה.** אבל יותר מכביצה אסור אפילו לא קבע עליו ומיהו נ"ל שזה דוקא כשאוכלו בכדי אכילת פרס שהוא כמו בזמן שמינית שעה: (יד) **ויין.** אם קבע עצמו על היין החליטו האחרונים (עי' מג"א וט"ז) שצריך סוכה אבל לענין ברכה כתב הט"ז שאין לברך לישב בסוכה עליו. ובא"ר (ס"ק י"ג) כתב שיברך ובפמ"ג (משב"ז סק"ז וא"א סק"ה) פסק ספק ברכות להקל וה"ה ג"כ בקבע עצמו על שאר משקים כגון שכר ומשקה דבש, אבל משקה קאווע נ"ל דליכא קביעות שאין רגילים לקבוע עליו לשתות ממנו הרבה, ודלא כמחצית השקל. וכל זה לענין דינא, אבל למעשה כתב הב"ח (ד"ה וז"ל) ראוי להחמיר שלא לשתות יין בקבע אלא תוך הסעודה, וכן בקבע דבשר וגבינה וכיוצא בהן כדי לצאת מספק ברכות, או יאכל עמהם יותר מכביצה פת ואז צריך ברכה ודאי. ומיהו נ"ל דזה דוקא בשותה רביעית יין אבל פחות מרביעית ודאי ליכא קביעות. גם נ"ל שמטעם זה צריך להחמיר שלא לשתות רביעית יין בסעודת זכר שעושין בליל שבת שלפני המילה חוץ לסוכה, כש"כ שלא יאכל יותר מכביצה מיני תרגימה שם אלא בסוכה דסעודת זכר חשיב קבע ומשום ספק ברכה טוב שגם בסוכה לא ישתה רביעית יין ולא יאכל יותר מכביצה ממיני תרגימה ועיין לקמן (סקט"ו וסקט"ז): (טו) **קבע עלייהו.** המג"א (סק"ו) הביא דעת הרא"ש (סוכה פ"ב סי"ג) שס"ל ד[אף] למ"ד (יומא עט:) פירי בעי סוכה בעינן שיקבע עליהן, וגם שיאכל שיעור קביעות דהיינו יותר מכביצה והקשה עליו מסוגיא דיומא (שם) שמוכח דלא בעינן רק שיעור קביעות כמו בפת והניח בצ"ע ומסיק שאף שלענין פירות ליכא נפקותא לדידן, כיון דפסקינן (שם) דפירי לא בעי סוכה, מכ"מ יש נפקותא לענין מיני תרגימא שחייב בסוכה כשאוכל יותר מכביצה אפילו לא קבע עליהן ע"ש. והנה באמת מלשון טור וש"ע לא משמע כן אלא כדעת הרא"ש, מדכתבו גבי מיני תרגימא אם קובע עליו, ולענין פת לא כתבו כן משמע שלא חייב בשיעור קביעות לבד אלא דוקא כשקובע עליהן. ומה שהקשה המג"א מיומא לענ"ד יש ליישב דודאי בתחלה דלא אסיק אדעתי' לחלק בין פירי לפת, אז ודאי אסור בפירי אפילו כשאוכל אכילת עראי כשאכל יותר מכביצה כמו בפת ולכן פריך שפיר מר"ג, אבל אחר שמתרץ רבא פירי לא בעי סוכה ופריך מברייתא דואכלנום אכילת עראי, הי' משמע להמקשן מדקאמר ואכלנום ולא קאמר ואכלנו מהם דאף דפירי בעי סוכה מכ"מ לא אסור רק כשאוכל דרך קבע, ולכן קאמר דרך קבע לא, ואף

פו"ר קש"ב · סימן הוא כלומרים וחיל: **פיים כפני עצמו** · שבכל פרי חגא לא היו ממילין פיים לחזה משמר יקריב לפי שבסדר היו מקריבין לחזן עד שכל כ"ד משמרות שוטת ומשלמים בהן תון משמים כדלמרי' בהחליל (לקמן דף נה:) ופר דשמיני בתחילה מפייסין עליו: **ומן** - לבבך בו שהחייבו: **רגל בפני עצמו** · תורה אור

[נעיל מז.] יומא נ. תענית יז. ר"ה ה:

שלין יושבין בסוכה: **קרבן לעצמו** · שלוט בסדר פרי חגא דל"ב היו בו שבה פרים: **ברכה לעצמו** · לת יום השמיני ובתוספתא משמע שמברכין לת המלך והכי גרסינן לה ברכה בפני עצמו שנאמר (מלכים א ח) ביום השמיני שלח לת העם ויברכו לת המלך: **מתני' והשמחה** · שלמי שמחה: **והלל** · לגמור בו לת ההלל:

[פסחים עח.]

גמ' מנא ה"מ · דשמיני חייב בשמחה דהא לא כתיב ביה בהדיא אלא בשבעת ימי החג דכתיב (דברים טז) חג הסוכות תעשה לך וגו' וסמיך ליה ושמחת בחגך: **אף שמח** · בהדיא פרשה דעצר תעצר כתיב ז' ימים החוג: **לרבות לילי יו"ט שלאחרון** · לשמחה שלפניו לטולו עם שבעת הימים שיזבח שלמים בשביעי כדי לאכול ליל שמיני דהלי שמח למלי אתא כיון דכתיב לעניל מיניה ושמחת בחגך אלא לרבות שמחת ליל שמיני וכיון דלחרבי לילי יו"ט האחרון שהוא טפל ק"ו היום שהוא עיקר שחייב בשמחה ושאר הלילות לא לריכי ריבוי דימים אפילו לילות במשמע כדרבין גבי סוכה (נעיל מג.) וכי אילטריך לילי יו"ט האחרון אילטריך לחיוב בכלל שבעה ועל כרחך לילה אחרבי שהוא סמוך לשבעת ימים דקרא ויום אחי בק"ו ואשמעינן שבשלמים הנזבחים בחג הסוכות ישמחו בליל שמיני שחיוב יכול להקריב בלילה: **לו אינו אלא לרבות לילי יו"ט הראשון** · ואשמעי' שלריך לזבוח שלמים ערב יום טוב לשמחת לילה הראשון ולא בעינן זביחה בשעת שמחה: **מתני' גמר מלאכות** · בשביעי: **לא יפיר את סוכתו** · לא יחיר אגדים שלה לשותרה דהא כל היום תובחה ליטן ולאו לקלע ליה סעודתא אכיל לה בגווה: **אבל מוריד הוא את הכלים** · ואת המלעות שנשתמש בהן בסוכה כדתניא בפ' הישן (נעיל דף כח:) היו לו כלים לאיס ומלעות לאות מעלן לסוכה: **מפני כבוד יום טוב** · שמראה כמכין עלמו לקראתו למקום שיכשוד שם הלילה: **גמ' אין לו מקום** · אחר לאכול שם (שיוריד כליו ולריך לאכול בסוכה) ביו"ט האחרון: **מאי** · מה ישאה להוכיח שאינו מוסיף על המלוה לעשות סוכה שמנה ימים: **פותח בה ארבעה** · טפחים ופוסלה: **מדליק בה את הנר** · דאמרי' (דף כפ:) שרגא בסוכה קטנה לבר ממטללתא: **הא לן** · לבני בבל שהשמיני שלהם ספק שביעי דלא קיים להו בקביעא דירחא מדליק בה לת הנר ולא יפחתנה ויפסלנה לפי שלריך ליטב בה מחר: **והא לנו** · לבני ת"י דקיים להו בקביעא דירחא ולא יתבי בסוכה בשמיני פותח: **ספינה בסוכה קטנה** · בהדלקת הנר: **פוכה גדולה מאי איכא למימר** · דהכי אמרן לעניל (שם) שרגא אמרי לה במטללתא ואמרי לה לבר ממטללתא ולא פליגי הא בסוכה גדולה כו': **מתני' מן הכילום** · מעיין הוא סמוך לירושלים: **מתוקה שנשה לוגין** · זהו פחות שבנכסים רביעית ההין לבבם: **שער המים** · לחד משערי עזרה נקרא כן על שם שמכניסין בו לגלוחית של מים של ניסוך בחג: **מקצו והריצו** · משום שמחה דכתיב (ישעיה יב) ושאבתם מים בששון: **עלה בכבש** · שהיה בדרומו של מזבח: **ופנה לשמאלו** · שהנסכים נעשים בקרן מערבית דרומית ובשהוא פונה לשמאלו היא הראשונה ובמסכת זבחים יליף לה מקרא דבפרק קדשי קדשים (דף סג·): **שהיו מושחרין פניהם** · ודומין לכסף שהוא שחור מן הסיד:

רגל בפני עצמו לענין פו"ר קש"ב "פיים בפני עצמו זמן בפני עצמו רגל בפני עצמו "קרבן בפני עצמו "שירה בפני עצמו "ברכה בפני עצמו: מתני' "ההלל "והשמחה שמונה כיצד מלמד שחייב אדם בהלל ובשמחה ובכבוד יום טוב האחרון של חג כשאר כל ימות החג: גמ' מנה"מ דת"ר *"והיית אך שמח לרבות לילי יום טוב האחרון או אינו אלא יו"ט הראשון כשהוא אומר *אך חלק ומה ראית *לרבות לילי יו"ט האחרון ולהוציא לילי יו"ט הראשון מרבה אני לילי יום טוב האחרון שיש שמחה לפניו ומוציא אני לילי יום טוב הראשון שאין שמחה לפניו: מתני' סוכה שבעה כיצד 'גמר מלאכול לא יחיר את סוכתו אבל *מוריד את הכלים מן המנחה ולמעלה מפני כבוד יו"ט האחרון של חג: גמ' אין לו כלים להוריד מהו אין לו כלים אלא כי אשתמש במאי אשתמש אלא אין לו מקום להוריד כליו מהו ר' חייא בר (*רב) אמר "פותח בה ארבעה ור' יהושע בן לוי אמר "מדליק בה את הנר ולא פליגי *הא לן והא להו הא תינח סוכה קטנה סוכה גדולה מאי איבא למימר דמעייל בה מאני מיכלא *דאמר רבא מאני מיכלא בר ממטללתא מאני משתיא במטללתא: מתני' "ניסוך המים כיצד צלוחית של זהב מחזקת שלשה לוגים היה ממלא מן השילוח הגיעו לשער המים תקעו והריעו ותקעו עלה בכבש ופנה לשמאלו שני ספלים של כסף היו שם ר' יהודה אומר של סיד היו אלא שהיו מושחרין פניהם מפני היין ומנוקבין כמין

[נעיל מז.] יומא נ. תענית יז. ר"ה ה:

[פסחים עח.]

[פסחים ס. וש"נ]

[עי' פרש"י שבת קה: ד"ה שתים בידי אדם וכו')

[בהגה"ש אי אשי]

[נעיל לו.] תענית ד: ברכות כ: מד. יומא כא: שבת פ: [וש"נ] נעיל כמ.

תגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה פותח וכו' כין נאמא כין מן כלד כדמוכח:

רש"ל מ"ז

גליון השרים

מתני' ניסוך המים. עיין כ"ב דף עט ע"א בהשב"ש ד"ה מים וכשיפה מקונגא שם:

שער המים · מן השערים הדרומיים שבעזרה הוא דתנן במס' מדות (פ"ג מ"ו) שערים הדרומיים סתומים למערב וקתשיב שער המים וקתני למה נקרא שער המים שבו מכניסין לצלוחית המים של ניסוך המים בחג:

"(וחזורין על העקב · לא כמו שפי' בקונטו' משום שלא ירבה בהילוך בחגם דל"ב כשהיא בקרן דרומית מזרחית נמי אלא הייט טעמא דהכא דחזרתן על העקב הוי דרך ימין:

ועולת העוף הסרבתה במזרח · בריתא זו סולה משנה שלימה היא במסכת זבחים פרק קדשי קדשים (דף סג·) והתם דייק מדקא אמר כסרבתה במזרח מכלל דמקומה במזרח ועל חנם נקט טעמא מן הדיוק דבהדיא תנן התם (דף סד:) עולת העוף כילד היתה נעשית עלה לבבם ופנה לסובב בא לו לקרן דרומית מזרחית):

שני הספלים של כסף · תימה דתנן במנחות פרק שתי הלחם (דף נפ:) שתי שולחנות היו באולם אחד של כסף ואחד של זהב על של כסף נותנין לחם הפנים בכניסתו ועל של זהב בלילתו שמעלין בקודש ולא מורידין אפי' שלקוהו מעל שלחן הזהב בהיכל לא היו יכולים להורידו ולהניחו בשל כסף וא"כ הכא שהיו ממלאים בצלוחית של זהב איך היו מנסכין בספלין של כסף וכי תימא בצלוחית שאינה מקודשת היו ממלאין לא היא דגבי חביות כשנתמלא מע"ש קתני מתני' שאינה מקודשת דדמפרש טעמא בגמרא לבל לצלוחית שהיו ממלאין בחול היתה מקודשת ח"ל הספלים היו קבועים בסיד ולא כלים ניטלו דנחשבין כנופו של מזבח והרי הם כלבונה שהיתה בבזיכין של זהב שהיו מקטירין על המזבח:

*) עי' גרישב"ל פי' ש"ז

עין משפט נר מצוה

נא א מיי' פ"י מהל' תמידין ומוספין הלכה יג:

נב ב מיי' שם הלכה ס:

נג ג מיי' שם הל' יא:

נד ד מיי' בסדר תפלות מוסף ה"ח פי' הרסת פסיף ה:

נה ה מיי' פ"ג מהלכות מעה"ק הל' ו מוסף ה"ח פי' תלמד פסיף ה:

נו ו מיי' פ"ו מהלכות י"ט הלכה ח:

נז ז ח ט מיי' פ"ו מהל' סוכה הלכה יד סמג עשין כג מוסף ה"ח פי' תרסו:

נח י מיי' פ"א מהל' תמידין הלכה ו סמג עשין שם:

[פסחים עח.]

רבינו חננאל

ושמוסה היא ואמ"ק:א להלכתא אומרין זמן ליום ח' של רג ואין אומרין זמן בח' של פסח. פי' מז"ר קש"ב. פיים כרתנן בשמיני חזרו לפיים כרגלים. זמן כראשון. רגל בפ"ע לחשב אותו ז' ימים לענין אבלות כרבי יסין בפרק אחרון במשקין אמר רב יום אחד לפני החג והחג ושמיני שלו הרי כאן כ"א לענין שלשים. קרבן בכל הימים פרים. וביום השמיני פר אחד. שיר בפני עצמו ברכה בברכת המזון ותפלה כראשון: מתני' ההלל והשמחה שמונה כו'. בשביל שלמי חגיגת שצריך לאוכלו בח' ימי החג שאין שמחה אלא בבשר. תנא ההלל י"ח ימים ולילה אחד שנומרין בהן את ההלל. ואלו הן ח' ימי החג וח' ימי תענה וי"ם ראשון של פסח ולילו וי"ם של עצרת: והשמחה דת"ר להיות אך שמח לרבות ר"ם האחרון לשמחה בו: ירושלמי השמחה ח'. הנע עצמך שהל י"ט תראשון לחיות בשבת. לשהום מערב אין אתה יכול ראשר*) רבי שלמי חגיגה ששחטן מערב הרגל אין יוצא בהן י"ח ברגל. לשוחטו בשבת אי אפשר הלכך לא משבחת לה אלא בבהמים שאוכלים את שיור החטאת **): פיסקא מוכה ז' כו' אם אין לו מקום להוריד את הכלים שנשתמש בהן בסוכה פוחת בה ד' טפחים או מכנים בה כלי מאכל ואם היא ק מ נ ח מכנים בה נר חדש: [מתני'] ניסוך המים כיצד כו'.

*) נסמנו כירושלמי איתא דתמר ר' זעירא מילא בר ישמעאל בשם ר' אלעזר.

**) ומי' בבבלי פסחים ד' מא וש"ע.

5

אומרים זמן בשמיני של חג. משום דרגל בפני עצמו הוא כדמפרש ואזיל: פיים בפני עצמו. שבכל פרי החג לא היו ממילין גורל איזה
מעמר יקריב לפי שבסדר היו מקריבין אותן עד שכל עשרים וארבע משמרות היו שוטות ומשלשות בהן חוץ משתים כדאיתא
בפרק החליל [דף נה:] ומשום הכי סני לפריים בפיים של יום ראשון ופר השמיני וקרי ליה לגורל פיים לפי שהיה משלך קטנה
מביניהם ומפיסין: זמן בפני עצמו. שמברך שהחיינו: רגל בפני עצמו. לבסוף מפרש ליה: קרבן בפני עצמו. דביום ראשון י"ג פרים מכאן ואילך
נר מצוה ממעט בכל יום פר אחד ונמצא

רש"י

השמיני: פז"ר קס"ב. סימן הוא כדמפרש ואזיל: פיים בפני עצמו. שבכל פרי החג לא היו מפילין גורל איזה מעמר יקריב לפי שבסדר היו מקריבים אותן כי כל כ"ד משמרות היו שוטות ומשלשות בהן חוץ משתים כדאמרי' בהחליל ופר השמיני בתחלה מפיסין עליו: זמן. מברך עליו שהחיינו: רגל בפני עצמו. שאין יושבין בסוכה: קרבן בפני עצמו. שאינו שבסדר פרי החג: ברכה לעצמו. את יום שמיני החג: **מתני'** והשמחה. שלמי שמחה וקיימא בגמרא דכתיב והיית אך שמח ברגלת ליל י"ם האחרון ובשבת ימי החג דכתיב חג הסוכות תעשה לך ומסיק ליה ושמחת בחגך: לא יתיר סוכתו. לא יסיר תלודו שלא לשותרה דהא כל היום חובתה ליום ולעשות ולו מיקלא ליה שעדתאתפה סכיל נעוה אבל מוריד הימנה הכלים ומלעשות שמחתמו בהן בתוכן כדתנן (ג) נפ"ק היו לו כלים נאים מעלן נסוכה: בשביל כבוד יו"ם האחרון. שמכין עצמו לפני המקום שיעשוד שם הלולב: **גמ'** אין לו מקום. לאכול שיוריד כליו ולריך לאכול בה ביו"ם האחרון מה יעשה לכוכיה שהוא אינו כתוסיף על המלוה לעשות סוכות שמנה ימים: פותח. ד' פפחים ושסלה: מדליק בה את הנר. דתמרינן ברגע בסוכה קטנה בר ממטלנתא: לבני בנל. דלא קיים לה בקיבועא (ג): לבני מרן ישראל. דקיים לה בקיבועא דירתא ולא יתבי בסוכה (ד) פותח ד':

סליקו להו לולב וערבה
וסליקא לה מסכת סוכה

דאמר רבא מאני מיכלא לבר ממטללתא מאני משתיא במטללתא:

סליקו להו לולב וערבה וסליקא לה מסכת סוכה

אתמר רחמנא (ויקרא כג) בסוכות תשבו שבעת ימים לריך שתהא לו סוכה כל שבעה והייטו דקתני סיפא אבל מוריד הוא הכלים מן המנחה ולמעלה מפני כבוד יום טוב האחרון של חג כלומר שחף על פי שלריך כל שבעה לעשות סוכתו קבע היו לו כלים נאים ומלעות נאות לאוו שיהו בסוכה כל שבעה אפילו הכי מפני כבוד יום טוב האחרון של חג דשאי להוריד: **גמ'** אין לו מקום להוריד כליו מאי. אין לו מקום אחר לאכול שם שיוריד כליו ולריך לאכול בסוכה ביום טוב האחרון מה יעשה שהוא אינו כמוסיף על המלוה לעשות סוכה ח' ימים: **רב** חייא בר אשי אומר פותח בה ארבעה. פרש"י פותח בה ארבעה ופחים ופוסלה: **והקשו** בתוספות ואיזה שיעור הוא ארבעה עפחים לפסול והרי אויר פוסל בני' אפי' בסוכה גדולה כדאיתא בפ"ק (יז.) ולי נראה ארבעה בעיא משום היכרא ומיהו בעינן נמי דמפסלא ביה שאם היתה סוכה גדולה לא סגיא בפחיתה ארבעה ולפיכך כתב רש"י ז"ל ופוסלה: **מדליק** בה את הנר. לפי שבזמן סוכה אסור להניחו שם בשעה שהוא דולק כמו שבארתי בפ' היטן [בסופו] הלכך איכא היכרא: ולא אתא לן כו'. ואע"ג דרב חייא בר אשי הוה מבבל ורבי יהושע בן לוי היה מארץ ישראל דרכן של תלמידי חכמים שבבבל לסדר דבריהם לתלמידי ארץ ישראל היושבים לפניהם וכן אותם של ארץ ישראל לתלמידי בבל והכי מוכח בפרק המגרש [דף פד:] דרבי יוחנן אמר דילכון אמר שאני הכא הוחיל ופסלהו מן הכתובה (ה) ופירש שהיה רבי יוחנן אומר לתלמידיו שמבבל אחד מתלמיד דהייטו רב כהנא אמר הכי בשפיכות כל שפקוחיו כדאיתא סוף פ"ק [דף קיז.]: **אבל** בסוכה גדולה מעיל בה מאני מיכלא ומיפסלא. ומיפסלא ודאי לאו דוקא שלא נפסלה מהבערה בכך שלא יצא בה בזמנו אלא הכי קאמר שעושה היכר לפוסלה אינו יושב בה בתורת סוכת חג: **גרסי'** בפרק החליל [דף מו:] והלכתא סוכה ואחר כך זמן פירוש כשנכנס בחג ליישב בסוכה תחלה מברך אשר קדשנו במצותיו וצונו לישב בסוכה ואחר כך מברך שהחיינו וקימנו והגיענו לזמן הזה: סליקו להו לולב וערבה וסליקא לה מסכת סוכה

מצות נטו כוונה והיכרא. כל הנו סגיא דבריי פי מכס מן: סליקו להו לולב וערבה וסליקא לה מסכת סוכה

מלהמת ה'

ועוד ולא פליגי הא לן והא לן כתב הרב אלפסי ז"ל וכו' עד ואפשר שיתכן בה כדומה עומר לשון פסלה מכוס דליהיה לשעורא אלא בסוכה גדולה כיכי אבר לעומר דמיפסלא וכו': **אבר** הכותב עד שהוא תמה על רבינו הגדול ז"ל ומה על הגאונים הראשונים ז"ל שסם כתבו ולכן הזה לכתב גדולות ונבסוקות ומדבריהם למדנו דמאני מיכלא בתר אינו רשאי להכניסן בסוכה דלמא שניה לה ונשיב אלכך הויא היכרא לשמיני ומיהו אין כלל מקום שפק שלא נפסלה לגמרי מהבערה אמרו שלא יצא בה בזמנו אלא שיהא פסול כמוליאה מהוצה דיכה ושוכה אותה כמוקצה שבשבת ולכן פסול שייך בשנים אלו דאמרי' לעיל בפסל היוצא מן הסוכה ופליגי עליה בגמ' מר מקיים לה בפסל נמור ומר מקיים לה בפסולת גורן ויקב וכרבה מאמרו בלשון הזה בתלמוד דאמרי' לענין מסמע פסלתו ופסלתו מלאכות ופסלתו מדיעה ועוד אמרו הכא שעשה ונפסלה לאכול אדם ופדיון הכלב יכול לאכלה עד שתפסל מלאכול הכלב והגן נמי כלל אמרו בסוכות גם זו מדרך חכונה הרב ז"ל:

סליקו להו לולב וערבה וסליקא לה מסכת סוכה

המאור הקטן

ולא פליגי הא לן והא לן כתב הרי"ף ז"ל והני מילי בסוכה קטנה דמיפסלא בשרגא אבל סוכה גדולה מעיל לנה מאני מיכלא ומיפסלא דאמר רבא מאני מיכלא וכו' ואין זה נכון דבשלמא סוכה קטנה מיפסלא בשרגא משום דליתיה לשיעורא דסוכה מידי דהוה אגרי סוכה שמשמשין בסוכה מן הצד כך כל דבר שהוא מתעם בישיבת סוכה שלא ישאר מסנה שבעה שפחים שגיין לישיבה הוו מיעום בסוכה קטנה ואפשר שיתכן בה בדוחק לומר לשון אמולה משום דליתיה לשיעורא אלא בסוכה גדולה היכי אפשר לומר דמיפסלא במאני מיכלא עד כאן לא אמר רבא מאני מיכלא בר מיפסלא אלא ללמדך חשבו בעין תדורה סהו דרכו של אדם להכניס מכלי תפשיטו בדירתו אן אבל לפסול אה חסוכה אין בכך כלום פסלות ואע"ג דאמרי' דשייל בה מאני מיכלא היכרא בעלמא היא דלא נהיג בה מנהג דירה כי בנוהג שבעולם יש לכל אדם מקצה כלי מאכלו הוץ מדירתו וחומרא דרבנן בעלמא היא שלא יראה בעובר על כל תוסיף דהא קי"ל דלעבור שלא בזמנן עבירה וכוונה ובהיכרא כל דהו סגיא דבריי פי מכס מן: מצאתי בבקצה נוסחי הלכות: סליקו להו לולב וערבה וסליקא לה מסכת סוכה

השגות הראב"ד

מן אבל לפסול את הסוכה אין בכך שום פסלות: אע"א של נמפתי הוא זה ואם כדבריהם לנני מ"ו לנה מכ"ל מאני מיכלא ומיפסלא בשרגא אלא דמיכלא לאכול מוכחת ומיד כיון דבתא אי נמי מעיל אי לא כמי לא מעיל מאני מיכלא מיכלא ומעמת הא פסלות מפני שנשמה של אדם קלה בכם ודלמא שבק לה ונשיב ומש"ה אינו רשאי לבכניסם לתוכה:

משום ר' שילא אמרו מתן פטור · מקריאת שמע דמריך ומאחר בני תופה חייבין ולית להו לבני תגלי העוסק במצוה פטור מן המצוה: **תגריהן** · הטוקמין מהן כדי למסר ולהמליאן לגרך להם: **מכלם** · לגילים: **הולכי דרכים ביום פטורין מן הסוכה ביום** · דכתיב בסוכות תשבו כעין ישיבת ביתו כשם שכל השנה היו נמנע מלכת בדרך בסתורה כך כל ימות השנה שהיו יוסר טוב לא הגריסו הכתוב למעט: **הולכים לדבר מצוה פטורין ביום ובלילה** · לקח על פי שאין הולכין אלא ביום ומשום דטרידים ודוחקים במחשבת המצוה ובתיקונה פטורין מן המצוה: **שומרי מצוה אנן** · שבאתו לשמוע הדרשה ולהקביל פני ריש גלותא: **אגרפא** . על שפת הנהר: **שומרי גנות ופרדסין** · אין זוין מסיר: **כעין תדורו** · כדרך שהוא דר כל השנה בביתו הזקיקתו תורה להניח דירתו ולדור כאן בסוכה עם מטותיו וכלי תשמישו ומלבושיו וזה אינו יכול להביאן שם מפני הטורח: **פרצה קורפא לגנב** · משל הדיוט הוא ואף כאן הגנב רואה אותו יושב בסוכה בלילה והוא נכנס וגונב הפירות לרוח אחרת: **כריא דפירי** · כרי של פירות שהוא תמיד לפניו ויכול לשומרן ואין כאן פרצה קורצה לגנב: **רבי יוסי בריבי** · יוסי החכם חריף שבדורו והוא ר' יוסי בן חלפתא: **למגנא בכילפא** · ואע"פ שיש לה גג וגבוהה עשרה והוי כאילו חוץ לסוכה: **משום נקי** · לינגל"ש: **סרחא דגרגישתא** · קרקע לבנה שהיו מחין בה קרקעית הסוכה: **מלמעלה** · שהסוכה מלמעלה: **פרחי או פלס** · שחיים לו שלש פעמים יתן לתוך פיו מורשי"ל ש": **כדטעים כר בי רב ועייל לכלס** · בטוקר כשהולכין לבית המדרש ודוחג שמא יטמטו השמועות וטועים מלא פיו ושותה: **ירדס** · שמא תחטפנו שינה ויתן קבע: **אכל לא שינה קבע** . שמא יפיח בהן: **פוסר שינתו לשמר** . לאמר לחברו אם אדרס העירני: **פרכיך ערבא לריך** · שמא לקח הוא יפכך ויתן: **בין ברכיו** · דולאי לא ירדס: **רבא אמר** · לשמא ירדס לא חיישינן הלכך בתפילין שרי וסוכה הייט טעמא דאסור שינת ערלאי לפי שאין קבע לשינה ואין בה חילוק בין קבע לערלאי לענין סוכה שאין אדם קובע עצמו לשינה שפעמים שאינו אלא מנמנם מעט ודיו בכך הלכך זו היא שינתו וגבי תפילין דטעמא שמא יפיח בהם ולאו משום איסור שינה בעיים פורתא לא אתי לידי הפחה: **דנקיע לסו בידים** · לא קבע ולא ערלאי שמא יפלו מידו: **דמנתי בריסיס** · ערלאי מותר וקבע אסור שמא יפיח: **דפרים פודרא עלייסו** · הניחם אצל מרלאשותיו בין קבע בין ערלאי דלא נהנה תורה למלאכי השרת: **ורמא קרי** · לריך לסלקן מרלאשו בעוד הקרי עליו: ולא

חתן פטור מקריאת שמע · דטריד ומאחר בני תופה חייבין לית להו לבני תגלי העוסק במצוה פטור מן המצוה: וקשיא דאי לית להו א"ל יתחייב חתן בסוכה ומשמע דבחתן פטור יותר מת"ק לכך נראה דקסבר חתן אין יכול לכוין דעתו כלל אפי' בפסוק ראשון אבל שאר בני תופה יכולין לכוין ואקריאת שמע לתודיה קאי וכטולהו אחריני מודי לת"ק:

ומכל מטת האמורות בתורה · מאי דאינטריך למיתנא הני תנא דתשבינהו בברייתא קמייתא:

הולכי דרכים ביום · כל זה נפקא מתשבו כעין תדורו שכשם שאדם בביתו אינו נמנע מלגלות לדרך וכן מלטער דפטרו לעיל מן הסוכה הייט מתשבו כעין תדורו דאין אדם דר במקום שמלטער:

וחייבין בלילה · כשאדם לן בלילה בייסוב: **פרצה** קורצה לגנב · לאו משום דליתא ליה לרבא דרשה דתשבו כעין תדורו דברייתא היא לקמן בפירקין (דף כח:):

ואפילו חם בעיניו · אע"פ שאין בו סכנת עין דסכנת אבר כסכנת נפשות אפילו לחלל עליו את השבת כדמוכח פרק אין מעמידין (ע"ז דף כח·) גבי עין שמרדה:

משום בקי · ואע"פ שבפ"ק (דף יא·) דרש רבה בר רב הונא מותר ליתן בכילת מתניתא אע"פ שיש לה גג ואע"פ שגבוהה עשרה אין הלכה (א) (כרבה) כדפירשתי שם: **תרתי** (לא) חלת · פירש בקונטרס שהיה לו שלש פעמים יתן לתוך פיו מורשי"ל בלע"ז ושם ספרים שכתוב בהן תרתי חלת ביעי והכל אחד כדמוכח לקמן* גבי לימא תיהוי בתיובתיה דרב יוסף ואבי דשיעור בית הכליעה כביצה ולכסוף מסיק כדטעים טרבא מדרבנן ואזל לבלה שזה מלא פיו דהייט כביצה ושיעור זה דוקא בפת דפירי לאו בעו סוכה כדמסיק פרק בתרא דיומא (דף עט: ושם) דקבע דידהו כאכילת ערלאי דפת:

אבר שינת קבע לא · והא דאמרי' פרק במה טומנין (שבת דף מפ· ושם) תפילין לריכין גוף נקי כאלישע בעל כנפים ואמר אבי שלא יפיח בהן ורבא אמר שלא יתן בהן לאו דשרי אבי ליתן דהא אסר אבי גופיה הכא אלא קסבר אע"פ שאינו זהיר בשינה כאלישע מיתן כיון דזהיר שלא יפיח דשינה גופה אינה אלא גזרה שמא יפיח:

הישן בתפילין · מתוך הלשון משמע דרבי יעקב שרי אפי' שינת קבע דאי לאו הכי במאי פליגי וי"ל דכולהו מודו בשינת קבע דאסיר ופליגי במילתיה דרבי נתן דבכמוך דשרי ליתן בתפילין ביום שאין דרכו ליתן שינת קבע ובלילה תולן אפילו לשינת ערלאי דלמא ממליך ויתן שינת קבע ור' יעקב לא חיים דלמא ממליך:

נמלו

משום רבי שילא אמרו "חתן פטור והשושבינין וכל בני התופה חייבין תניא א"ר חנניא בן עקביא [2]כותבי ספרים תפילין ומזוזות הן ותגריהן ותגרי תגריהן וכל העוסקין במלאכת שמים לאתויי מוכרי תכלת פטורין מק"ש ומן התפלה ומן התפילין ומכל מצות האמורות בתורה לקיים דברי ר' יוסי הגלילי שהיה רבי יוסי הגלילי אומר העוסק במצוה פטור מן המצוה ת"ד *[3]הולכי דרכים ביום פטורין מן הסוכה ביום וחייבין בלילה הולכי דרכים בלילה פטורין מן הסוכה בלילה וחייבין ביום הולכי דרכים ביום ובלילה פטורין מן הסוכה בין ביום ובין בלילה הולכין לדבר מצוה פטורין בין ביום ובין בלילה כי הא דרב חסדא ורבה בר רב הונא כי הוו עיילי בשבתא דרגלא לבי ריש גלותא הוו גנו ארקתא דסורא אמרי *אנן שלוחי מצוה אנן ופטורין ת"ד *[4]שומרי העיר ביום פטורין מן הסוכה ביום וחייבין בלילה שומרי העיר בלילה פטורין מן הסוכה בלילה וחייבין ביום שומרי העיר בין ביום ובין בלילה פטורים מן הסוכה בין ביום ובין בלילה [5]שומרי גנות ופרדסים פטורין בין ביום ובין בלילה וליעבדי סוכה התם וליתבו אביי אמר *תשבו *כעין תדורו רבא אמר [6]פרצה קוראה לגנב מאי בינייהו איכא בינייהו דקא מנטר כריא דפירי: [7]חולים ומשמשיהם: תנו רבנן *"חולה שאמרו לא חולה שיש בו סכנה אלא אפילו חולה שאין בו סכנה אפי' חש בעיניו ואפילו חש בראשו ארשב"ג פעם אחת חשתי בעיני בקיסרי והתיר ר' יוסי בריבי לישן אני ומשמשי חוץ לסוכה רב שרא לרב אחא ברדלא למגנא בכילתא בסוכה משום *בקי רבא שרא ליה לרבי אחא בר אדא למגנא בר ממטללתא משום סירחא דגרגישתא רבא לטעמיה דאמר רבא מצטער *פטור מן הסוכה והא אנן תנן חולין ומשמשיהם פטורים מן הסוכה חולה אין מצטער לא אמרי חולה הוא ומשמשיו פטורים [8]מצטער הוא פטור משמשיו לא: [9]אוכלים אכילת עראי חוץ לסוכה: וכמה אכילת עראי אמר רב יוסף *תרתי או תלת ביעי א"ל אביי והא זימנין סגיאין סגי ליה לאינש בהכי והוה ליה סעודת קבע אלא אמר אביי *[10]כדטעים בר בי רב ועייל לכלה ת"ד אוכלין אכילת עראי חוץ לסוכה [11]ואין ישנים שינת עראי חוץ לסוכה מ"ט אמר רב *) אשי גזרה שמא ירדם א"ל אביי אלא הא דתניא ישן אדם שינת עראי בתפילין אבל לא שינת קבע ליתיש שמא ירדם אמר רב יוסף בריה דרב עיילאי במוסר שינתו לאחרים מתקיף ליה רב משרשיא *ערביך ערבא צריך אלא אמר רבה בר בר חנה א"ר [12]יוחנן [13]במניח ראשו בין ברכיו עסקינן רבא אמר אין קבע לשינה הני חדא ישן אדם בתפילין שינת עראי אבל לא שינת קבע ותניא אידך בין קבע בין עראי ותניא אידך *לא קבע ולא עראי

עין משפט נר מצוה

לד א מיי' פ"ד מה"ת ה"ב סמג עשין יט טור ש"ע א"ח סי' ס' סעיף ג:

לה ב טור ש"ע א"ח סי' לח סעיף ח:

לו ג מיי' פ"ו מהלכות סוכה הלכה ד סמג עשין מג טור ש"ע א"ח סי' תמא סעיף ח:

לז ד מיי' שם טור ש"ע שם סעיף ע:

לח ה ו מיי' שם טור ש"ע שם סעיף י:

לט ז ח מיי' שם הלכה כ טור ש"ע שם סעי' ג: מ ם מיי' שם טור ש"ע שם סעיף ד:

מא י כ ל מיי' שם הלכה ו סמג עשין מג טור ש"ע א"ח סי' תרלט סעיף ב:

מב ס נ מיי' פ"ד מהל' תפילין הלכה טו טז סמג עשין כב טור ש"ע א"ח סי' מד:

מג ס טור ש"ע א"ח סי' מ סעיף ז:

[דס"ל לכתוב נסוטה הסיז אלא תשבו סייט ישיבה דרך עיטוב וסייט כעין תדורו תוי"ט סוף מ"ד]:

רבינו חננאל

משום .". שילא אמרו חתן פטור וכל השושבינין וכל בני התופה חייבין. תניא ר' חנניא בן עקביא אומר מוכרי ספרים ותפילין ומזוזות הן ותגריהן ותגרי תגריהן וכל העוסקים במלאכת שמים לאתויי מוכרי תכלת *)שחייבין בק"ש ופטורין מן התפלה ומן התפילין ומכל מצות האמורות בתורה לקיים דברי ר' יוסי הגלילי דאמר העוסק במצוה פטור מן המצוה: ת"ד הולכי דרכים ביום פטורים מן הסוכה ביום וחייבים בלילה. הולכי דרכים בלילה פטורים בלילה וחייבים ביום הולכי לדבר מצוה פטורים ביום ובלילה. כרב חסדא ורבה בר רב הונא הוו אתו לשבתא דרגלא הוו גנו ארקתא דנהרא אמרי אנן שלוחי מצוה אנן ופטרינן: ת"ד שומרי העיר ביום פטורים מן הסוכה ביום וחייבין בלילה שומרי העיר בלילה פטורים מן הסוכה בלילה וחייבים ביום שומרי גנות ופרדסים פטורים ביום ובלילה: חולין ומשמשיהן פטורין מן

7

(מח)

אבל שיש דברים שהוגין בשבעה ימים ויש שהוגים כל שלשים יום ואם קבר מתו יום אחד לפני הרגל עולה לו לשבעת ימים ואפילו שפה אחת לפני הרגל וימי החג עולין לו לשבעה אחרים ויום שמיני עצרת שהוא חג בפני עצמו פולין לו לשבעה אחרים נמצא שעלו לו כ"א יום ומונה עוד עליהן משבעה ימים ונמצא שלו לו שלשים יום ונעלה ממנו גזרת שלשים. ואחרים פירשו (מה"ר הגל) רגל בפני עצמו לומר שטעון ליעה":

מתני' ההלל והשמחה

שמונה. ההלל שנאמר בהלל שמונה ימים והשמחה שלמי שמחה: סוכה שבעה ביצד נמר לאכול לא יתיר סוכתו. ר"ל דהייט טעמא דכיון דאמר לחמנא (ויקרא כג, מב) בסוכות תשבו שבעת ימים צריך שהיה לו סוכה כל שבעה. והייטו דקמי מיפא אבל מוריד הוא הכלים מן המנחה ולמעלה מפני כבוד יום טוב דלמר בכל יום עוד האחרון של חג כלומר שלף על פי צריך כל שבעה לעשות סוכתו קבע והיו לו כלים נאים ומצעות נאות דאי שיהו בסוכה כל שבעה אפילו הכי מפני כבוד יום טוב האחרון של חג

רשאי להוריד:

גמ' אין לו מקום להוריד כליו

באי. אין לו מקום אחר לעשות שם שיוריד כליו וצריך לאכול בסוכה ביום טוב האחרון מה יעשה

ויוכיח שהוא אינו כמוסיף על המצוה לעשות סוכה שמונה ימים:

רב חייא בר אשי אמר פוחת בה ארבעה. פרש"י פוחת בה ארבעה טפחים ופוסלה:

והקשו בתוספות ואיה שיעור הוא ארבעה טפחים לפסול והרי מדר פוסל בשלשה אפילו בסוכה גדולה

מדליק בה את הנר. לפי שמתון סוכה אסור להמיתו שם בשבת שהוא דולק כמו שכתבנו בפי הישן (פר"ק אלף לא) הלכך מיכלא הימירא: ולא פליגי הא לן בר. ואע"ג דרב חייא בר אשי הוה מנהל (ב"מ הה.) ורבי יהושע בן לוי היה מאדרן ישראל (תענית מה.) דרכן של תלמידי חכמים שבבבל לפדר דבריהם לתלמידי ארץ ישראל היושבים לפניהם וכן אותם של ארץ ישראל לתלמידי בבל והרי מוכח בפרק המנרש (נעיר פד.) דרבי יוחנן אמר דלכון אמר שמי הכא הוחיל ופסקמו מן הכסוה ופירושו שהיה רבי יוחנן אומר לתלמידיו שמנהל שאתה מארצם דהייטו רב כהנא אמר הכי כשפירם כל פסקומיו כדאיתא אוף ג"ר (קיח.):

אבל בסוכה גדולה מייל בה מאני מיכלא ומיפסלא.

ומיפסלא ותמי לאו דוקא שלא נפסלה מהכשרה נכך שלא יצא בה בזמנו אלא הכי קאמר שעשה היכר לפוסלה שאינו יושב בה בעומדים שם הגג:

(יא) נרמינן בפרק החליל (ע.) **והלכתא סוכה ואחר** כך זמן. פירוש כשנכנס בתג לשב בסוכה תחלה מנרך אשר קדשנו במצותיו וצונו לשב בסוכה ואחר כך מנרך שהחייונו וקיימנו והגיענו לזמן הזה:

סליקו להו לולב וערבה וסליקא לה מסכת סוכה

המאור הקטן

(פח.) **ולא פליגי הא לן והא להו.** כתב הרי"ף ז"ל והני מילי בסוכה קטנה דמיפסלא בשרגא אבל סוכה גדולה מעייל לגוה מאני מיכלא ומיפסלא דאמר רבא מאני מיכלא וכו' ואין זה נכון דבשלמא סוכה קטנה מיפסלא בשרגא משום דליתיה לשיעורא דסוכה מידי דהוה אנויי סוכה שממעטין בסוכה מן הצד כך כל דבר שהוא ממעט בישיבת סוכה שלא נשאר ממנה שבעה טפחים פנויין לישיבה הוו מיעוט בסוכה קטנה ואפשר שיחכון בה בדרחק לומר לשון פסולה משום דליתיה לשיעורא אלא בסוכה גדולה היכי אפשר לומר דמיפסלא במאני מיכלא עד כאן לא אמר רבא מאני מיכלא בר דמיפסלא אלא ללמדך הסכנו כעין תרוצו דעדר: ולא פליגי הא לן והא להו כתב הרב אלפסי ז"ל וכו' עד ואפשר שיחכון בה בדרחק לומר לשון פסולה משום דליתיה לשיעורא אלא בסוכה גדולה היכי אפשר למימר דמיפסלא וכו':

אמר הבותב: על שהוא ממה על רביע הגדול יסמה על הנסומים הרמשונים ז"ל שהם כתבו נלשון הזה וכן כמות נהלכות גדולות (ממ' כ') ונפסוקים ומדנריהם למדנו דמאני מיכלא נמנ מיט דשמי ולהכיתן נסוכה דנמא שניה לה ומיק הלכך הוא היכרא לשמיני ומיהו אין כאן מקום ספק שלא לפסלה לגמרי מהכשירה אמרו שלא יצא בה

(כג.)

(מ"ק סד:) יום אחד לפני החג והחג וחג עצרת הרי כאן עשרים ואחד יום לענין שלשים: **מתני' ההלל והשמחה** שמונה כיצד כבבוד יום טוב האחרון של חג כשאר ימות החג סוכה שבעה כיצד גמר מלאכול לא יתיר את סוכתו אבל מוריד הוא את הכלים מן המנחה ולמעלה בשביל כבוד יו"ט האחרון: **גמ' אין לו מקום להוריד את הכלים** מהו רב חייא בר אשי אמר פוחת בה ארבעה ורבי יהושע בן לוי אמר מדליק בה את הנר ולא פליגי הא לן דיו"ט הוא ואסור לפחות בה ארבעה מדליק בה את הנר ולבני ארץ ישראל דחולו של מועד הוא פוחת בה ארבעה והני מילי סוכה קטנה דמיפסלא בשרגא אבל סוכה גדולה עייל לגוה מאני מיכלא ומיפסלא דאמר רבא מאני מיכלא לבר ממטללתא מאני משחיא במטללתא:

סליקו להו לולב וערבה וסליקא לה מסכת סוכה

שיטת ריב"ב

בתנאי לא יחיד את סוכתו. ולא יסתור את סוכתו: אבל מוריד. כן הסוכה כלי חשמישו בשביל כבוד יו"ט האחרון של חג שצריך להשתמש בכלים נאים שהיכלן לסוכה:

גמ' אין לו מקום להוריד כליו. הוא צריך על כרחו לאכול בסמיכי בסוכה. מה יעשה שלא הוא טרוד על כל הטרח: הא לן. (ז)[ב]בבל דבשפיתי פסק שבי"מ מיהב יתבין בסוכה לפתוח בה ארבעה דיו"ט הוא מדליק בה את הנר ולבני ארץ ישראל דיום הסאר ס"ים הרב ז"ל אבל סוכה גדולה. מייל בנוה מאני מיכלא ומיפסלא אין נסכן ובשלמא סוכה קטנה מיפסלא בשרגא משום דליתא לשיעורא דסוכה מדי דהוה אנויי שבפלסין בסוכה מן הצד כן כל דבר שהוא ממעט בישיבת סוכה שלא ושאר

ממנה כבנה. שפחים פנויין לישיבה הוי כיתור בסוכה קטנה דאפשר שיחכון בה בדחק לומר לשון פסולה דליתא לשיעורא דסוכה אלא בסוכה גדולה היכי אפשר בבאר ביצלא בבאר ביצלא עד כאן לא אמר רבא מאני מיכלא בר אין בכך שום פסולה ואע"ג דאמרינן דבשל"ה בה מאני מיכלא הוא אלא הוא הוא בר בוחה דהה כי בוחה שבשלה יש לכל אדם בקום מוקצה לכלי מאכלו הוא אלא יראה לעבור על בל תוסיף דהא קימא לן דלעבור שלא בזמן מצות בעי כוונה

רהא קיל דלעבור אלא בזמן מצות בעי כוונה ובחכונא על דהו מצא דבר כי אינם הן:

סליקו להו לולב ולולב הערבה וסליקא לה מסכת סוכה

מלאכת ה'

ועוד: ולא פליגי הא לן והא להו כתב הרב אלפסי ז"ל וכו' עד ואפשר שיחכון בה בדוחק לומר לשון פסולה משום דליתיה לשיעורא אלא בסוכה גדולה היכי אפשר למימר דמיפסלא וכו':

אמר הבותב: על שהוא ממה על רביע הגדול יסמה על הנסומים הרמשונים ז"ל שהם כתבו נלשון הזה וכן כמות נהלכות גדולות (ממ' כ') ונפסוקים ומדנריהם למדנו דמאני מיכלא נמנ מיט דשמי ולהכיתן נסוכה דנמא שניה לה ומיק הלכך הוא היכרא לשמיני ומיהו אין כאן מקום ספק שלא לפסלה לגמרי מהכשירה אמרו שלא יצא בה

נזמנו אלא שהוא המוליאה מתורם דיבה ופוסה אותה כמקלה שנבמים ולגון פסול שיין נשים אלו דמאמרינן לעיל (יא.) נפסל היולא מן הסוכה ופליגי עלה נגמרא מר מוקים לה נפסל נמוד ומר מוקים לה נפסולה נוכן ויקב והרבה נאמרו נלשון הזה נמלמוד דמאמרינן לענין משנא (נ"מ מו:) פסלמו מלכות ופסלמו מדינה ועוד אמרו (פסחים מה.) הפם שפסה ונפסלה לאכול אדם ומדיין הכלב יכול לאכלה עד שתפסל מלאכול הכלב ופנן נמי (שבועות פ. ו) כלל אמרו נעבהרות נס זו מדרך פשוטם הרב וכמנו לנרכה:

סליקא להו לולב וערבה וסליקא לה מסכת סוכה

השנות הראב"ד

(א) בתוב שם: **אבל לפסול את הסוכה** אין בכך כדי שלא יצא בה. אבי אבדהם: **אבל** לנמנמ מלמ לנמה הגרנו לפסול נה מלנמה מי לנמה לשיעורא דסוכה אלא בסוכה גדולה היכי אפשר בבאר ביצלא בבאר ביצלא עד כאן לא אמר רבא מאני מיכלא בר אין בכך שום פסולה ואע"ג דאמרינן דבשל"ה בה מאני מיכלא הוא אלא הוא הוא בר בוחה דהה כי בוחה שבשלה יש לכל אדם בקום מוקצה לכלי מאכלו הוא אלא יראה לעבור על בל תוסיף דהא קיל דלעבור אלא בזמן מצות בעי כוונה ובחכונא על דהו מצא דבר כי אינם הן:

סליקו להו לולב ולולב הערבה וסליקא לה מסכת סוכה

שלמי הגבורים

א בתב הרמ"ם ז"ל (פר' ז) פירש"י הא לן לנר נגל שהשמיני שלנו פסק שביני דלא קים לן בקיבוצא דיומא הלילה נה אם הנר ולא יפחתנה דפסולנה לפי שצריך בה לאמר והא לני לנר ישראל דקים לנו בקיבוצא דיומא דלא יפני בסוכה בשמיני פיחה בסוכה קטנה צריך להליק בה אם הנר מי שלא יהא נלאה שהוא עוכר על בל חוסיף מה שילבל בה בלילה ותמה לי אלא לשמי מי שעשה בן וכתב קשה לר' יהושע בן לי לאמר לנר בגל מדליק בה אם הנר תשתמש בקלי דוקא אסון לו מקום להוריד כליו בשביני והא לאמר דאמילו יש לו מקום להוריד כליו בשביני צריך להליק בו אם הנר שלא יהא נלאה בעוכר בגל תוסיף מה שילבל בה בלילה ולא מיסמבר לאמר מה שמוריד כליו אע"פ שמחר ומעלה בלילה מיכא היכרא בהי דאיט נלאה דעוכר בגל תוסיף מה שילבל בה בלילה ור"ל מירוצו דרבי יהושע בן לי לאמר לנר בגל מדליק בה אם הנר אסון לו מקום להוריד כליו בשביני קלי וצריך ליעב בה בשביני הלכך צריך לעשות היכר שאינו עוכר בגל תוסיף מה שילבל בה בלילה ולא מיסמבר לאמר מה שמוריד כליו אע"פ שמחר ומעלה בלילה מיכא היכרא

נטלו במפה • פירש בקונטרס מטוס נקיות ובתוס׳ פירש כן דרבי לדוק כהן הוה כדמוכח פ׳ מי שמתו (נדרים דף יח:) וכסוף פרק כל פסולי המוקדשין (בכורות דף לו:) והיה אוכל על טהרת תרומה וידים שנגזה הן ופוסלות את התרומה שזו היא לחם מ״ח דבר דכפ״ק דשבת (דף יד:) דאפי׳ פחות מכביצה מקבל טומאה כדמוכח פרק שני דמס׳ טהרות (מ״ח) דתנן אין בו כביצה הוא טמא והכל טהור:

ולא בירך אחריו • סבר לה כרבי יהודה דפרק שלשה שאכלו (ברכות דף מה:) דדרים ואכלת ושבעת וברכת אכילה שיש בה שביעה דהייט כביצה ור״מ פליג ואמר דמברכין בכזית ונראה הלכה כוותיה מדאמרי׳ פרק כילד מברכין (שם דף לח: ושם) ת״ר חייא בר אבא אני מלוי ראיתי את ר׳ יוחנן שאכל זית מלוח ובירך עליו תחלה וסוף ועוד אמרי׳ פרק שלשה שאכלו (שם דף מה: ושם) ת״ר חייא בר אבא א״ר יוחנן לעולם אין מוציא רבים ידי חובתן עד שיאכל כזית דנן וכן אמר רב הונא בר יהודה משמיה דרב ומאוך הירושלמי משמע דבבריה לא בעינן כזית דאפילו פרידה אחת של ענב לו פרידה אחת פרידה אחת של רימון שעורה ברכה לפניה ולאחריה והכי איתא בירושל׳ ברש כילד מברכין ר׳ יוחנן נסב זיתא וברך לפניו ולאחריו אין ר׳ חייא בר אבא מסתכל בה ואמר ליה ר׳ יוחנן בבלאה מה את מסתכל בי ליית לך כל שהוא ממין שבעה שעון ברכה לפניו ולאחריו אין ליה ומה לריכא ליה מפני שגרעינתו ממעטתו ולית ליה לרבי יוחנן שגרעינתו ממעטתו מה עבד ליה ר״ש משום ברייה מילתיה דרבי יוחנן אמרה שכן אפילו פרידה אחת של ענב לו פרידה אחת של רימון שהיא שעורה ברכה לפניו ולאחריו ובהם״ם שלש ים כעין מעשה זה פרק כילד מברכין (שם דף לח: דאמ״ל חייא בר אבא אני מלוי ראיתי את ר׳ יוחנן שאכל זית מלוח ובירך תחילה וסוף אמ״ל ר׳ ירמיה לר׳ זירא היכי בריך ר׳ יוחנן אזית גדול הוה דאמ״נ דשקליה לגרעינתיה פש ליה שיעורא והשתא לי הוה שובדא דהם״ם שלש הייט ההיא דירושל׳ אמ״כ אולק על שלש ולא סמכינן עליה מדלא שני ליה משום דבריה הוא אבל שמא שני מעשים הן והתיא דירושל׳ היה זית שלש ואכלו עם הגרעין דהוי בריה אבל ההוא דהם״ם שלש לא היה בו גרעין שכן בתם זית מלוח בלא גרעין הוא ולא הוה בריה ולהכי הולרך לתרן דגדול היה זית דירושלמי קטן מזית ביטני היה והרוצה להוציא עלמו מספיקא צריך שיאכל כזית אפילו בדבר שהוא בריה ודוקא לענין ברכה שלאחריה אבל לפניו מברך אפי׳ פחות מכזית בכל דבר דלבנו לא בעינן שיעור דאסור ליהנות בעוה״ז בלא ברכה כדמשמע משובדא דר׳ לדוק דקאמר ולא בירך אחריו כדפרי׳ משום דסבר לה כר׳ יהודה משמע הא לפניו בירך וכן פירש בקונט׳ ואמרינן בירושלמי בפחלת פרק כילד מברכין כל שאומר עליו שלש ברכות אומר לפניו המוציא לחם מן הארץ וכל שאין אומר עליו ג׳ ברכות אין אומר עליו המוציא לחם מן הארץ הביבון הרי פחות מכזית דאין אומר עליו שלש ברכות מעתה לא יאמרו לפניו המוציא לחם מן הארץ הא ר״ל יעקב בר אחא לפאר מינים נגרעכא פי׳ לא אחא לאלק בין דבר שיש בו כשיעור לדבר שאין בו כשיעור אלא אחא לאלק בין פת לשאר מאכל של תמצית המינים כגון מעשה קדירה שאין מברכין אחריו ג׳ ברכות וכן כוכא דאורעא ופת הבאה בביסנין כי לא קבע כעודמיה עילויה ופת אורז ודוחן שאין מברכין אחריהם שלש ברכות אין אומרים עליהם המוציא לחם מן הארץ ואע״ג דברים כילד מברכין (שם דף נה: ושם) אפקא לן ברכה בתחלה בק״ו מבכוח כשהוא שבע מברך כשהוא רעב לא כ״ש מ״מ לא שייך למימר דיו ובמשהו מברך בתחלה אע״ג דלא מברך בסוף דאותו ק״ו איכו אלא גלוי מלתא בעלמא דברכה לפניו ולאו דאוריתא כדתנן פרק מי שמתו (שם דף כ:) בעל קרי של המזון מברך לאחריו ואינו מברך לפניו וכן בפ׳ היה קורא (שם דף מז: ושם) תניא הטועים שהיו עושין מלאכה אצל בעל הבית אוכלין פתן ואין מברכין לפניה אבל מברכין לאחריה שהי ברכות ולעניין שתיה נראה שמברכין אבזית יין על הגפן ועל פרי הגפן אע״ג דלענין יוה״כ לא הוי שיעור חשוב בפחות ממלא לוגמא כדאמר פ׳ בתרא דיומא (דף שב: ושם) לא יליפינן מיניה ברכת היין לאחריו אדם ולענין אכילה הוי שיעורא ביום הכפורים כזיתא ולענין ברכה מיחייב לאחריו בכזית דהלכה כרבי מאיר כדפרישית ואית למ״ל לענין קידוש דא״ל מלא לוגמא הלכך לברך אחריו נמי יכול להיות דלא בעי מלא לוגמא ומיהו קלת היה נראה לדקדק דמהי ר׳ מאיר בשתיה דבעי כביצה דפרק שלשה שאכלו (ברכות דף מפ׳ ושם) דרים ר״מ ואכלת זו אכילה ובכבעת זו שתיה ואכילה בכזית ור׳ יהודה דרים ואכלת ושבעת זו אכילה שיש בה שביעה ואי זו זו כביצה וכיון דנפקא לן לר״מ שתיה מושבעת א״כ בעי כביצה בפחות ואמאי יש לחלק בין שתיה לאכילה דדלמא שביעה בשתיה היי בפחות מכביצה וכל הני שיעורין דרבנן נינהו כדמוכח פרק מי שמתו (שם דף כ ושם) דאמרי׳ הכא במאי מסקינן דאכל שיעורא דרבנן ולענין ברכה דלאחריו לא מלינו בום שיעורא אלא כזית לר״מ וכביצה לר׳ יהודה וקרא אסמכתא בעלמא דמדאוריתא בעינן שביעה גמורה והא דאמרי׳ פרק שלשה שאכלו (שם דף מה:) שמעון בן שטח לגרמיה הוא דעבד משמע דאיט מוציא אחרים ידי חובתן עד שיאכל כזית הא בכזית דגן מוציא אע״פ שהמלך והמלכה מסתמה אכלו כדי שובען לא דמי גדול דרבנן לקטן דרבנן דלא מפיק דאוריתא דהא גדול אפילו לא אכל כלל היה רלוי (לחו) להוציא אחרים וכן פירש שם בקונטרס: ואמרו

ואינו אוחז בקצוצה דברי רבי יעקב וחכמים אומרים ישן אדם בתפילין שינת עראי אבל לא שינת קבע וכמה שינת עראי כדי הילוך מאה אמה אמר רב אסור לאדם לישן ביום יותר משינת הסוס וכמה שינת הסוס שיתין נשמי אמר אביי שנתיה דמר כדרב ודרב כדרבי ודרבי כדדוד דדוד כדסוסיא ודסוסיא שיתין נשמי אביי הוה ניים כדמעייל מפומבדיתא לבי כובי קרי עליה רב יוסף עד מתי עצל תשכב מתי תקום משנתך ת״ר הנכנס לישן ביום רצה חולץ רצה מניח בלילה חולץ ואינו מניח דברי רבי נתן רבי יוסי אומר הילדים לעולם חולצין ואינן מניחין מפני שרגילין בטומאה לימא קסבר רבי יוסי בעל קרי אסור להניח תפילין אמר אביי בילדים ונשותיהן עמהן עסקינן שמא יבואו לידי הרגל דבר תו״ר דשבח ושמש מטתו בתפילין אינו אוחז לא ברצועה ולא בקצוצה עד שיטול ידיו ויטלם מפני שהידים עסקניות הן: **מתני׳** *מעשה והביאו לו לרבן יוחנן בן זכאי לטעום את התבשיל ולר״ג שני כותבות ודלי של מים ואמרו *)העלום לסוכה *וכשנתנו לן לר׳ צדוק "אוכל פחות מכביצה נטלו במפה ואכלו חוץ לסוכה ולא בירך אחריו: **גמ׳** מעשה לסתור חסורי מחסרא והבי קתני יאם בא להחמיר על עצמו מחמיר ולית ביה משום יוהרא ומעשה נמי והביאו לו לרבן יוחנן בן זכאי לטעום את התבשיל ולר״ג שני כותבות ודלי של מים

*) [פפרש״י שבת קנד: ד״ה שהיה בידי אדם]

ולא יאחז בקצוצה. הן תפילין עלמן דפוס מוסכן ולטוען• ודומה לו במס׳ נעיון בהמקקן (דף נם.) אלרבעים סאה קלוי תפילין: לישן ביום. מפני ביטול תורה: דמר. רבה בר נחמני: כרב. דממנו למד מדת שינתו שהיה ישן לא ביום כשיעור זה: דרב כדרבי. ורב תורה אור למדה מרבינו הקדום שגדל אצלו: ורבי כדוד. כך קבל מאבותיו שזו היתה שינת דוד מלך ישראל: שיתין נשמי. אלא״ם: הוה ניים. ביום: כמיעל מפומבדיתא לבי כובי. *דמפי׳ •במקום אחר דהוו שיתא פרסי: הנכנס לישן. שאין כוונתו אלא לישן ואינו מהרהר לדבר אחר: רצה חולץ. תפילין: רצה מניח. לפי שביום אין דרכו לשמש עם אשתו ולא לישן קבוע בלילה חולץ. אפי׳ לשינת עראי דלמא מימלך וישן קבוע: הילדים. בחורים: לעולם חולצין. ואפי׳ ביום: שרגילין בטומאה. קס״ד שמא ילאו קרי שהרהור אלה בהן: לימא קא סבר רבי יוסי כו׳. ומיבעי לן למיבעבד כוותיה שהלכה כמותו בכרוב מקומות דקיימא לן דמוקו עמו (נישן דף מז:): שמא יבאו וכו׳. והא דאמר אסור לבחופן לנהוג בהו קלות ראש: עסקניות הן. ושמא נעבו במקום הטינופת: **מתני׳** אוכל פחות מכביצה. מאכל פחות מכביצה: נטלו במפה. לא נטל ידיו אלא כדי במפה. לא נטל ידיו אלא במפה כדי ידיו מטוס אחרים הדבק ומוך לעוזה אכלו ולא בירך אחריו (יומא פב.).

[נטלו פב.]

[ורשבן יעב״ן]

לעזו ר״ש״ אלצ״ש (אליצר״ש). נשימות.

[לא אדע מקומו דנקידושין אב נרש״י ד״ה כי סני ובכמוכות קיל. לאחר לגאת מי לא פירש ופי׳ בגיטין ד׳.]

מוסף ר״ש״ה

העלום לסוכה. כל כמיסה דסוכה נקיט בלשון עלייה במסכת סוכה, לפי שרוכן פוסין סוכותיהן גרולה בגן (שבת קנד:).

נטלו במפה וכו׳. אלשה קולין נהג בו, אפס אלא נטל ידיו אלא במפה כדי ידיו מטוס אחרים הדבק ומוך לעוזה אכלו ולא בירך אחריו (יומא פב.).

[נטל פב.]

מסורת השרס

ה״ג

הכי גרסינן גימא תיהוי תיובתיה דרב יוסף. דאמר לעולי תרתי תלת: ואביי. דאמר כדטעים בר בי רב דהייטו כביצה דכביצה אוכל האוכל בבליעה אחת הוא כדאמרי' בפ' בתרא דיומא (דף פ.) מכל האוכל אשר יאכל: הא בביצה בעי נטילת ידים וברכה. אבל סוכה אפי' כביצה נמי לא: תורה אור

מתני' י"ד סעודות. וגמרא מפרש טעמא: אין לדבר קצבה. אם רצה להתענות אין אנו זקוקין לו אלא אם יאכל לא יאכל חוץ לסוכה: חוץ מלילי י"ט הראשון. שאינו רשאי להתענות כדילקי נגמרא: ישלים. סעודתו זאת בי"ט האחרון נשמיני עצרת ואע"פ שאינו בסוכה ונגמרא פריך עלה: **גמ'** מכאן ואילך רשות. דהכי יליפינן לה בפ' בתרא דפסחים (דף קכ.) ששת ימים תאכל מצות וכיום השביעי עצרת מה שביעי רשות אף ששה רשות לפי שהשביעי בכלל שבעת ימים תאכל מצות(א) ולא מן הכלל ללמד שאכילת מצות האמור בו אינו חובה אלא אם כאת לאכול תהא אכילתך מצה ולא חמץ ולא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא: והתם גופיה מנלן. לילה הראשון מיהא חובה: והאמר ר' אליעזר י"ד סעודות חייב אדם לאכול בסוכה. ומין דיומ אחרון לא בסוכה יתיב ואם ישב בה לשם מצוה עובר על בל תוסיף מאי השלמה דסוכה איכא הכא: אמר ביראא. שם אמר: חזר בו ר' אליעזר. אבל חכמים אומר אין לדבר קצבה ואם רצה להתענות יתענה חוץ מלילי יום טוב הראשון ובהא מיהא פליג עליהו דקסבר יש לה תשלומין כמו שיש תשלומין לקרבנות יום ראשון אף בי"ט האחרון: אילימא בריפתא. לומר תאמר שסעודת י"ט האחרון שהוא סועד בלחם ולפתן וצורכי הסעודה תהא תשלומין לראשון: סעודתא דיומיה קאכיל. ומאי היכר יש כאן שהוא לשם סעודה ראשונה הלא דרכו לסעוד היום: במיני תרגימא. לאחר שסילק ידיו פרפראות ומעדנים לפיו כגון פירות וכסנין וקפלוטות מנושלות: תרגימא. פרוגנו"ס: תניא נמי הכי. דנהמי הוא סעודה לתשלומי ואע"פ שאינו חוזר וקונה עצמו לאכול שני סעודות של לחם וכשר: אם השלים כו'. וכ"ש אם קבע סעודה שניה בלחם ונשר: אפוטרופוס של אגריפס. ממונה על שלו ורב דימי שקורין שקל"ק: מהו שאוכל סעודה אחת ביום. בסוכה ואפטר: פרפראות. מיני מעדנים הפוחתים את בני מעיים להיות לנו משוך אחר הפת ויאכל: מהו שאצא מסוכה לסוכה. לאכול ולישן היום כולו ולמחר כולו: ביטל מצותה של ראשונה. אפי' ימים שענרו עליו כבר אינדן למפרע ואינו מצוה כדילקי לקמן שצריך ליטב כל ז' בסוכה אחת אין

ואמרו העולם לסוכה וכשנתנו לו לרבי צדוק אוכל פחות מכביצה נטלו במפה ואכלו חוץ לסוכה ולא בירך אחריו הא כביצה בעי סוכה לימא תיהוי תיובתיה *דרב יוסף ואבוי דילמא פחות מכביצה נטילה וברכה לא בעי הא כביצה בעי נטילה וברכה: **מתני'** רבי אליעזר אומר ארבע עשרה סעודות חייב אדם לאכול בסוכה אחת ביום ואחת בלילה "וחכ"א אין לדבר קצבה חוץ מלילי יו"ט ראשון של חג בלבד *ועוד אמר ר' אליעזר מי שלא אכל [לילי] יום טוב הראשון ישלים לילי יו"ט האחרון של חג וחכמים אומרים אין לדבר תשלומין ועל זה נאמר °מעות לא יוכל להתקון וחסרון לא יוכל להמנות: **גמ'** מ"ט דר' אליעזר תישבו *בעין תדורו מה דירה אחת ביום ואחת בלילה אף סוכה אחת ביום ואחת בלילה ורבנן °כדירה מה דירה אי בעי אביל אי בעי לא אביל אף סוכה נמי אי בעי אביל אי בעי לא אביל אי הכי אפי' לילי יום טוב ראשון נמי א"ר יוחנן משום ר' שמעון בן יהוצדק נאמר כאן חמשה עשר ונאמ' חמשה עשר בחג המצות מה להלן *לילה הראשון חובה מכאן ואילך רשות אף כאן לילה הראשון חובה מכאן ואילך רשות והתם מנלן אמר קרא °בערב תאכלו מצות הכתוב קבעו חובה: ועוד א"ר אליעזר: והא א"ר אליעזר ארבע עשרה סעודות חייב אדם לאכול בסוכה אחת ביום ואחת בלילה אמר ביראא א"ר אמי הזר בו ר' אליעזר משלים במאי אילימא ברפתא סעודה דיומיה קא אכיל אלא מאי ישלים ישלים במיני תרגימא תניא נמי הכי אם השלים *במיני תרגימא יצא שאל אפוטרופוס של אגריפס המלך את רבי אליעזר כגון אני שאיני רגיל לאכול אלא סעודה אחת ביום מהו שאוכל סעודה אחת ואפטר אמר לו בכל יום ויום אתה ממשיך כמה פרפראות לבבור עצמך ועכשיו אי אתה ממשיך פרפרת אחת לבבוד קונך ועוד שאלו כגון אני שיש לי שתי נשים אחת בטבריא ואחת בציפורי ויש לי שתי סוכות אחת בטבריא ואחת בציפורי מהו שאצא מסוכה לסוכה ואפטר אמר לו לא שאני אומר כל היוצא מסוכה לסוכה בטל מצותה של ראשונה תניא ר' אליעזר אומר

ואמרו העולם לסוכה. בפ' בתרא דיומא (דף עט:) מייתי מתני' דהכא בהאי לישנא לא מפני שהלכה כן אלא שרצו להחמיר על עצמן וכשנתנו לר' לדוק ט' הייט משום דמתרלינן מהניתין הכי מייתי לה הש"ס כאילו משנתנו שטיה ק:

הא כביצה בעי נט"י לאכילה. ולא מיפתרי במפה דחיישינן דלמא נגע כדמסיק פ' כל הכשר (חולין דף קז:) ומיהו תימה דהא ר' לדוק כהן היה כדפרישי' וא"כ אפי' כביצה שרי במפה בלא נט"י כדאמר שמואל התם התירו מפה לאוכלי תרומה ולא התירו מפה לאוכלי מעשרות*: **תשבו** כעין תדורו. בירושלמי ליף בגזרה שוה נאמר כאן תשבו ונאמר להלן ופתח אהל מועד תשבו יומם ולילה שבעת ימים מה יציבה שנאמרה להלן עשה בה לילות כבימים אף יציבה האמורה כאן עשה בה לילות כבימים ומעמא דרבנן מפרש ר' יוחנן בשם רבי שמעון בן לקיש אמר חמשה עשר בפסח ונאמר ט"ו בחג מה ט"ו הנאמר בפסח לילה הראשון חובה ושאר כל הימים רשות אף ט"ו הנאמר בחג לילה הראשון חובה ושאר כל הימים רשות כעין מה דרייש לה כאן עד שיכנס למה כשהוא תאוה אף כאן עד שיכנס לסוכה בתאוה ר' זירא בעי מי מה להלן עד שיאכל כזית דגן מלה אף כאן עד שיאכל כזית דגן בסוכה: **אי** בעי אכיל ואי בעי לא אכיל. כלל דאי אכיל חייב לאכול בסוכה כדאמרינן לעיל ומשמע הכא דבי"ט לא הוי חובה ואי בעי לא אכיל כלל חוץ מליל י"ט הראשון ולפי זה אם טעה ולא הזכיר של י"ט בברכה המזון אינו צריך לחזור והא דאמרי' פ' שלשה שאלנו (גרסת דף מט:) שבתות וי"ט דלא סגי ליה דלא אכיל אם טעה תוזר לא מיתוקמא אלא בליל י"ט הראשון של פסח ובליל י"ט הראשון של חג והא דאשכחן בפ' ב' דבילה (דף פו:) ובפ' אלו דברים בפסחים (דף פח:) נבי י"ט חלקהו חלוין לה' וחלוין לכם חלוין לאכילה וחלוין לבית המדרש דברי ר' יהושע אפשר בנשלמה ופירי דאין בהן ברכת המזון ולא בעי הזכרת י"ט אכל ליל י"ט הראשון של חג לא סגי בלא פה כיון דילפינן מחג המצות אע"ג דלר' אליעזר אמרינן בשאר ימים אם השלים במיני תרגימא יצא*: **והא** א"ר אליעזר י"ד סעודות חייב אדם לאכול בסוכה. אהא דמשלים בי"ט האחרון פריך דלישב סוכה: **חזר** בו ר' אליעזר. אבל חכמים אומר אין לדבר קצבה ואם רצה להתענות יתענה חוץ מלילי י"ט הראשון ובהא מיהא פליג עליהו דקסבר יש לה תשלומין כמו שיש תשלומין לקרבן י"ט ראשון אף בי"ט האחרון כך פי' בקונטרס ולישנא דשלים ואם השלים לא משמע כלל לשון תשלומין אלא לשון השלמה השבון של י"ד סעודות ועוד כיון דמצוה יליפינן לא מיקרי תשלומין למצה של לילה הראשון של פסח ועוד דמשמע קלת בירושלמי דבעי חיה דגן לסעודת י"ט הראשון של חג כמו נבי מצה והכא אמרי' דשלים במיני תרגימא ועוד מעובדא דאפוטרופוס של אגריפס משמע דלא פטר ר' אליעזר בסעודה אחת לכך גרסה לפרש חזר בו ר' אליעזר ממה שהיה מצריך סוכה ולעולם י"ד סעודות בעי בירושלמי משני אמר ר' אחא למצוה הבאה לבתחילה צריך לאכול בסוכה ואם לא אכל משלים בשאינו בלא סוכה: **במיני** תרגימא. פי' בקונטרס כגון פירות וכיסנין וקפלוטות מנושלין ולא אפשר לומר כן דהא דבא מסיק פ' ת' דיומא (דף עט:) דפירי לא בעי סוכה ודייק מהכא ולא ס"ד פירות בעי סוכה לישלים בפירות ודחי בתחלה דלא שביתי פירות ואינבי' דיומא מיני תרגימא ומי מיני פירי נינהו מ"מ משמע דאי פירי לא בעי סוכה אין השלמה מועלת בפירות ומיני תרגימא הוו כגון בשר ודגים ושאר דברים שמלפתין בהן את הפת ואין ללמוד מכאן שיועילו מיני תרגימא להשלים שלש סעודות של שבת דשאני התם דילפי' (שבת דף קיז:) מדכתיב תלתא היום גבי מן שהוא במקום פה ואפי' בהא להשוותם לא נפיק בפירות כדפרישי' דלא מהני גבי סוכה:

מהו

מוסף רש"י

לילה הראשון חובה מכאן ואילך רשות. שאם רצה יכול לאכול בשר בלא לחם לו להתענות (פסחים קכ). תרגימא. לפתן (יומא עט:).

[עיין כז.]

[לעיל ט.ובש"ע]

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מכאן וכו' מאכל מצות היה ולא:

[לקמן מז. פסחים קכ.]

יומא עט.

מוסף רש"י

פרוגנו"ס (פרגו"ס). מכעמים. שקל"ק (שרמשק"ל). ממונה על משק הבית.

[עי' עוס' יומא עט. ד"ה הא נמנו שוב לכון על זה ותוס' חולין קז. ד"ה מאי לאו]

רבינו חננאל

נתנו לו אוכל פחות מכביצה ואכלו חוץ לסוכה בטפה בלא נטילת ידים ובלא ברכה דייקינן מינה הא כביצה בעיא סוכה וקשיא לרב יוסף דאמר ב' וג' לגיסות הוא אבילת עראי שאוכלין חוץ לסוכה ולאביי דאמר כדאביל בר בי רב ושייל לכלה דשנין לשולם אפ' כביצה לא בעיא סוכה אלא דייקינן מהתני' דקתני פחות מכביצה הא כביצה בעי נטילת ידים וברכה. וקי"ל הכי: מתני' ר' אליעזר אומר י"ד סעודות חייב אדם לאכול בסוכה אחת ביום ואחת בלילה. וחכ"א אין לדבר קצבה אינו חייב אלא [ליל] י"ט הראשון בלבד כרבי שמשון בן יהוצדק דאמר נאמר חמשה עשר בחג המצות אכילת מצה ונאמר בחמשה עשר בחג הסוכות ישבו. כעין דירה מה הג המצות אכילת [מצה] בלילה הראשון חובה שנא' בערב תאכלו מצות הכתוב קבעו חובה. אף בחג הסוכות ישבו כעין דירה *)באכילה בסוכה. מכאן ואילך רשות דסצה. ועוד א"ר אליעזר מי שלא אכל בלילי י"ט הראשון. והא חיובי מחייב ליה לאכול בכל יום ב' סעודות והנה חייב בשאר הימים וכ"ש בליל י"ט הראשון. א"ר אמי אמר בר' אליעזר אליעזר ואמינא כי ו השלמה כמיני תרגימא. תניא ר' אליעזר אומר

*) ר"ל ולא דמיי לילה נסוכה. בלילה הראשון חובה מכלל ומי.

[ופ"ע עוס' פסחים קה ד"ה מיני]

והאי דלא קתני נבי קב לא נכנס בו לעזרה אם לא כדקתני נבי סמוכות יש לומר מילתא דפשיטא היא שאין נכנסין בו לעזרה כיון דלא צריך ליה סלי האי לא נמי כיון דנבוה מן הקרקע ואינו מלוכלך מילתא דפשיטא היא דנכנסים בו ולפרש"י יש ראיה להחיר למי שנטוטו נידי שוקיו לילך במקלות בשבת דהייט סמוכות שלו דכולי עלמא יולאין בהן בשבת ואפי' לרב פורים יש ראיה להחיר דמפרש סמוכות שלו שאמר רבינו על הסמוכות ולא אפשר לו לילך בלא מקלות ואפי' הכי לא אסר להו ושוב יש לראיה מסיפא דקתני כסא וסמוכות שלו ממאין מדרס ואין יולאין בהן בשבת ופירש"י מי שנטוטו נידי שוקיו לא נידי ירסתיו טהן שנבטחיו בקב ויושב בו וקושר הקב בגופו ויש לו שני ספסלים קטנים בשתי ידיו ונשען עליהם ונדחף בהן והספסלים לא הולך התנא להחיר שהרי היו יכול לילך בכסא בלא ספסלים ויולאין בכל אלו בשבת והא דקתני אין יולאין בהן בשבת הייט בסמוכות שלו דהייט סמוכות של עור לא של עץ שעשה לרגליו ההליוין באויר ואינן נוגעין לארץ ופעמים נסבוך עליהם בקרקע נטוה ולכך אין יולאין בהן בשבת לפי שאין צריך לו לא נמי זימנין דמשתלפי לפי שאין ענעין באתן ואפי' לאיתויינהו אלמא דספסלים שבידיו מוחר לצאת בהן והוא הדין למקלות וגם ר"ת ההיר לאחד שטוטו נידי שוקיו לצאת במקלות לרשות הרבים:

כותבת הגסה בגרעינתה לא שלא בגרעינתה · פירש"י אינו מיושב דמאי קא מיבעיא ליה לא שלא בגרעינתה קאמר והאמר בגרעינתה תנן ולא אספקא ליה לא וכגרעינתה ממש קאמר לא דילמא לא בגרעינתה כמו חלב ושבה מאמר דפרק ר"ג (יומא דף ג.) דהוי פירוש חלב לא עשה מאמר ואם כן ככותבת הגסה דריסא הייט בלא גרעינתה מ"מ מאי מספקא ליה תפשוט דעל כרחך וכגרעינתה קתני דבתרוייהו מקמריון דאי לא בגרעינתה מכדי לא שוו להדדי דאי אפשר לעמלם שיהא שוין כותבת בלא גרעין וגרעין בלא כותבת (ג) ואם כן לימא השיעור הפחות חייב וכ"ש אי אכל שיעורא רבה וגרמא לי לפרש דמיבעיא ליה כותבת הגסה דקתני היא וגרעינתה הייט כותבת בגרעינתה עם הגרעין וכגרעינתה דקתני הייט פירוש ושוב גרעין לאחר בלא כותבת דהוו תרי גרעינין וכותבת לא דילמא כותבת הגסה דקתני בלא גרעין משמע וכגרעינתה הייט גרעין שבאותו כותבת ותו לא ובערוך פירש בערך כותבת בשם רב נסים גאון ז"ל גרס בגמרא דבי מערבא א"ר יוסי זאת אומרת שהוא צריך למעך את חללה פי' שאם לא כן ליתני כמוה וכגרעינתה וכחללה והכין ברירא דמילתא כי הכותבת הגסה אינה דבוקה בגרעינתה אלא יש בין גרעינתה לגופה חלב ולהכי אינטריך למיתנא ככותבת הגסה כמוה וכגרעינתה לאומרא דלא תטמי ותסבר כמוה עליהה דגפיס שישוריה אלא מכי אכיל כמוה וכגרעינתה בלחוד בלא חללה מיתייב והייט דאמר ר' יוסי זאת אומרת צריך למעך חללה כדי שידבק גופה של כותבת בגרעינתה ולא יפאר בה חלב ובחר הכין משערין בה אכילה של יום הכפורים משום הכין אינטריך כמוה וכגרעינתה למשמע חללה עכ"ל והייט דקא מיבעיא ליה הכא בגרעינתה דהייט לאחר שנתמעך חללה לא שלא בגרעינתה פי' בכריתה ממש שנתמעך חללה: **נטלו** (דף יט:) ובפרק כל פטרי, המוקדשין (נכורות דף ט.) והיה אוכל על מהרת תרומה וידיס שניות ושוכלין את התרומה אפילו פחות מכביצה מקבל טומאה: **ולא** צריך אחריו · סבר ליה רבי יהודה דלקמן בשמעתא דדרים ואכלת ושבעת אבילה שיש בה שביעה דהייט כביצה ונראה לר"י דהלכה כרבי מאיר דאמר בכזית מדאמר פרק כיצד מברכין (נכרכות דף לח:) אמר ר' חייא בר אבא אני ראיתי את ר' יוחנן שאכל כזית ובירך עליו אחילה ואוף ועוד אומר בפרק שלשה שאכלו (שם דף מח.) לעולם אינו מוציא אחרים ידי חובתן עד שיאכל כזית דגן ובירושלמי משמע דבכרייתה לא בעינן כזית דאפילו פרידה אחת של ענב לא של רימון שעונה ברכה לפניה ולאחריה דגרסינן בירושלמי בר"פ כיצד מברכין ר' חייא בר' אבא משמיה דר' יוחנן אומר אם אינו אוכל כזית אינו מברך לפניו ולאחריו והא רבי חייא בר' אבא משמיה דר' יוחנן אומר אם אינו אוכל כזית אינו מברך לפניו ולאחריו אינו ברכה לפניו ולאחריו אינו ברכה לפניה ולאחריה דגרסינן בירושלמי בר"פ כיצד מברכין ר' חייא בר' אבא משמיה דר' יוחנן אומר אם אינו אוכל כזית אינו מברך לפניו ולאחריו אינו ברכה לפניו ולאחריו אינו ברכה לפניה ולאחריה אלא אם כן אוכל כזית דגן ובירושלמי מסתברא מה אם מבחבל בי אינם לך כל שהוא ממין שבעה טעון ברכה לפניו ולאחריו אינו ברכה לפניה ולאחריה אינו

לד א מיי' פ"ו מהלכות סוכה הל' ו סוס"מ תע"ט סי' תרלט סעיף ג:

לה ב מיי' פ"ב מהל' שביתת עשור הלכה ח סמג לאוין סט סוס"מ ריש סי' שיב סעיף ו:

[עיין לעמוד ח]

לו ג מיי' פ"ט מהלכות נדרים הלכה ה סמג עשין טו סוס"מ תע"ט סימן קצד סעיף ו וסי' קמ סעיף ד:

רבינו חננאל

ואעקדה דכתיבה הנסה פתוחה מכביצה והא ריחוני מיתבא רשתיה · אבל שכועי לא משכחת תניא רבי אומר

תוספות ישנים

דכלל מינים של פת מנרלין לאמריו נכזיח ולף על פי שנפרין יום הכפורים נמיון כוחנה וכן פסק בשילטות דרב אמלי נאון פרקא א) והיה שקר הלכה כרבי מאיר בכזיח וכן לענין שיר אמר רבי שיש לבתמיר ולנרך על פיין אחיטו שהה פחות ממלא לוגמיו ואמ"ש דלענין יום"כ בעינן מלא לוגמיו לענין ברכה פיין לא נעיקן כבי כמו שפירש לענין אכילה ונם בפפרים דקדוש אמרי' בערבי פסחים (פסחים דף קז.) דנאיר מרגיעות סגיא ואפילו נמלן דאמר דאכילה ככביצה יש לחלק בין שביעה דאכילה לשחיה · מ"ל: הא ככיצה נמי סוכה ואי סיר כו' · פיעמי לי מאי קושיא מ"מ לעולם איסא לן גדולה מכביצה ולא מידחק הא ככיצה בני סוכה אלא הא ככיצה בני נעילת ידיים וברכה דבכי דייקינן בסוכה פ' כיסן (דף כז.) על אביי וכן יוסף דאמרי הכם אכילם ערלאי דסוכה אמרי אלא ניחי לא כדפסיק דבי נב ופייל לבלה דהיינו עזנא יוחר מכביצה ואמא ניחא ליה ליתנא נלמא בכי · מ"ר · וא"ש: כוגני מרגיעות נמי פירי ניעבו · ב) אבל סעיקר אלין קורא מיני מרגיעות אלא מעבה קדירה ויש בו מחמשת מינים כדאמר נמוסקתא (דנרכות פ"ד) בכיצה לפנים מיני מרגיעות מנרך פליג בורא מיני מזונות וכייבו לפי שיש בו מה' מינים בדקאמר בכיצה ואלא דבנ"ש בשיבה בענני עסקים מיני פירות ונכר אלא לחם אלא בכי הוא כמו שפי' מאי מיני הרגיעות נמי פירי הוא · ואמ"ש דשירי לא נפיא סוכה מ"מ יכול לבלוים יר"ר בשדחה על סוכה כמיני הרגיעות ומכאן כיליתו רבי' אלחר ורבינו יעקב ראיה לחם הבלים שעדה אליעזר על אבא כמיני מרגיעות אלא ניחא נמי פירי מיבו מלאה לפרש דנרי ספסקה

סוכה כז. ע"ש

ביצה ב. עדיות פ"ד מ"א

הגהות הב"ח

(א) גמ' ואי נמי כי הדדי נינהו מאי מעייסו מקם פרש"ל: [ינמות מתי וכ"ל] ספסים מס: נרסת מס. *[אם מתי:]

גליון השס

נמי אם אמאל כביצה מדברי פוסק דיש לומר מעולה דיה לכם בגיסא אם אמאל פחות מכביצה: תוס' ד"ה אם תוס' ד"ה לומר כביצה · אלא לאוכלי תרומה בפחות אכילת פחות מכביצה · עיין מהרי אבן מגינה כד ע"ב ד"ה ל"ל:

אם כביצה בני סוכה · אלמא שתי סתבות דאמרן לעיל לא שהלכה כן פחותות הן מכביצה: אפי כזיתים אלא גרעינן · שאכלן רבן גמליאל בסוכה ואמרו עליהם לא שהלכה כן: פרי קני דפפרי · בגרעינהון הוו קבא דקשייתא: ופריש · יש בהן קב גרעינין ויותר תורה אור אלמא הגרעין יותר מן הסותבת וסריח לשון עורף כמו תסרח על אחורי המשכן (שמות כו): אם פשלים · יש"ר סעודות שאדם חייב לאכול בסוכה לדברי רבי אליעזר במסכת סוכה: פרגיפא · ליפתן: שאור בכזיתים · לענין כל ירקות וכל ימלא: שיעורו של זה לא כשיעורו של זה · על כרחך דאמרן נפיש מכזית ולהכי כתב אחור דאי לא כתביה וגמר מתמן הוה אמינא דיו לבא מן הדין להיות כמדון ולא מיחייב עליה אלא בשיעורא דבה להכי כתביה דאמאל לאוכלה בפחות מכזית ליכא למימר דלא תהא חלויה חמורה מאכילה דסתם אכילה בכזית על כרחך התמור בכזית והקל ביותר מכזית: מכדי בים שמאי · לא אמרו בכותבת אלא מקום דבנו שיעור אמן טפי משל אחר שהוא בכזית מדאילטריך קרא לאכזיבהו ואם מלאו שיעור פחות מכותבת והוא יתר על כזית היו משערין בו ואם בכביצה פחותה מכותבת ליתני כביצה ואי נמי כי הדדי ניהו לימא כביצה שהוא בנור במסנה יותר מכותבת לענין טומאת אוכלין: כותבת ספמא כביצה · וכית שמאי כותבת שהמא אמור: מזמנין · מברכין על המזון אחריו:

כל שבעה בעי סוכה ואי סלקא דעתך כותבת הנסה שאמרו יתירה מכביצה השתא שתי כותבות בלא גרעינן לא הוו כביצה כותבת הנסה וגרעינתה מי הוי יתירה מכביצה אמר ר' ירמיה אין שתי כותבות בלא גרעינתן לא הוו כביצה כותבת הנסה וגרעינתה הוי יתירה מכביצה אמר רב פפא היינו דאמרי אינשי תרי קבי דתמרי חד קבא דקשייתא וסריח רבא אמר התם היינו טעמא משום דהוו ליה פירי "ופירי לא בעו סוכה, מיתיבי אמר רבי כשהיינו לומדים תורה אצל רבי אלעזר בן שמוע הביאו לפנינו תאנים וענבים ואבלנום אכילת עראי חוץ לסוכה אכילת עראי אין אכילת קבע לא אימא אכלנום כאכילת עראי חוץ לסוכה איבע"א אכלנום אכילת קבע ואכלנו פת אכילת עראי בהדייהו חוץ לסוכה, לימא מסייע ליה *לפיכך אם השלים במיני תרגימא יצא ואי סלקא דעתך פירי בעו סוכה ליתני פירות מאי מיני תרגימא פירות, ואיבעית אימא באתרא דלא שכיחי פירי, רב זביד אמר כותבת הנסה שאמרו חסרה מכביצה דתנן *בית שמאי אומרים שאור בכזית חמץ בבכותבת *והיגן בה מ"ט דב"ש נכתוב רחמנא חמץ ולא בעי שאור ואנא אמינא ומה חמץ שאין חמוצו קשה אסור בכזית שאור שחמוצו קשה לא כל שכן מדפלגינהו רחמנא לימדה לך שיעורו של זה לא כשיעורו של זה שאור בכזית וחמץ בכבותבת ואי ס"ד כותבת הנסה שאמרו יתירה מכביצה מכדי ב"ש אשיעורא דנפיש מכזית קא מהדרי ליתני כביצה ואי נמי כי הדדי נינהו ניתני כביצה אלא לאו שמע מינה כותבת פחותה מכביצה ממאי דילמא לעולם אימא לך כותבת הנסה שאמרו יתירה מכביצה *הא סתמא כביצה ואי נמי כי הדדי נינהו(א) *ותדא מינייהו נקט אלא מהבא *עד כמה מזמנין עד כזית דברי ר' מאיר רבי יהודה אומר עד כביצה במאי קא מיפלגי ר' מאיר סבר *ואכלת זו אכילה ושבעת זו שתיה ואכילה בכזית ור' יהודה סבר °ואכלת ושבעת אכילה שיש בה שביעה ואי זה זה כביצה ואי ס"ד כותבת הנסה שאמרו יתירה מכביצה השתא כביצה שבועי משבעא דעתא לא מיתבא אלא לאו שמע מינה כותבת הנסה שאמרו פחות מכביצה כביצה משבעא כבותבת מיתבא דעתיה תניא רבי אומר כל

כל שבעה בעי סוכה ואי סלקא דעתך כותבת הנסה שאמרו יתירה מכביצה השתא כביצה כותבת הנסה וגרעינתה מי הוי יתירה מכביצה אמר ר' ירמיה אין שתי כותבות בלא גרעינתן לא הוו כביצה כותבת הנסה וגרעינתה הוי יתירה מכביצה אמר רב פפא היינו דאמרי אינשי תרי קבי דתמרי חד קבא דקשייתא וסריח רבא אמר התם היינו טעמא משום דהוו ליה פירי "ופירי לא בעו סוכה, מיתיבי אמר רבי כשהיינו לומדים תורה אצל רבי אלעזר בן שמוע הביאו לפנינו תאנים וענבים ואבלנום אכילת עראי חוץ לסוכה אכילת עראי אין אכילת קבע לא אימא אכלנום כאכילת עראי חוץ לסוכה איבע"א אכלנום אכילת קבע ואכלנו פת אכילת עראי בהדייהו חוץ לסוכה, לימא מסייע ליה *לפיכך אם השלים במיני תרגימא יצא ואי סלקא דעתך פירי בעו סוכה ליתני פירות מאי מיני תרגימא פירות, ואיבעית אימא באתרא דלא שכיחי פירי, רב זביד אמר כותבת הנסה שאמרו חסרה מכביצה דתנן *בית שמאי אומרים שאור בכזית חמץ בבכותבת *והיגן בה מ"ט דב"ש נכתוב רחמנא חמץ ולא בעי שאור ואנא אמינא ומה חמץ שאין חמוצו קשה אסור בכזית שאור שחמוצו קשה לא כל שכן מדפלגינהו רחמנא לימדה לך שיעורו של זה לא כשיעורו של זה שאור בכזית וחמץ בכבותבת ואי ס"ד כותבת הנסה שאמרו יתירה מכביצה מכדי ב"ש אשיעורא דנפיש מכזית קא מהדרי ליתני כביצה ואי נמי כי הדדי נינהו ניתני כביצה אלא לאו שמע מינה כותבת הנסה שאמרו יתירה מכביצה ממאי דילמא לעולם אימא לך כותבת הנסה שאמרו יתירה מכביצה *הא סתמא כביצה ואי נמי כי הדדי נינהו(א) *ותדא מינייהו נקט אלא מהבא *עד כמה מזמנין עד כזית דברי ר' מאיר רבי יהודה אומר עד כביצה במאי קא מיפלגי ר' מאיר סבר *ואכלת זו אכילה ושבעת זו שתיה ואכילה בכזית ור' יהודה סבר °ואכלת ושבעת אכילה שיש בה שביעה ואי זה זה כביצה ואי ס"ד כותבת הנסה שאמרו יתירה מכביצה השתא כביצה שבועי משבעא דעתא לא מיתבא אלא לאו שמע מינה כותבת הנסה שאמרו פחות מכביצה כביצה משבעא כבותבת מיתבא דעתיה תניא רבי אומר

*) [מי' תוס' סוכה כז. ד"ה הא כביצה ותוס' תענית קו. ד"ה מאי לאו]

א) נ"ל ראמרו פפ"ג: ב) נ"ל אבל מעיקרא סבר אחין: ג) עיין בספסים ק"ל מ' מדר"ה עמיטו מידי וכן יש לבביה כתן· ומי' ש"ר: ד) עיין נמ"י בנרכות ונמו' בלפרים שם מנמרים דמרים יומרי ומי' ש"ר:

מסורת השס

מסורת השס

ח לאבל רב [ד] לאבל היא בסוכה פטורה דתימא הואיל ואמר רבא מלעבר פטור בסוכה הלא אמר מלעבר הוא דפטור אמר מלעבר הוא דפטור אמר מלעבר הוא דפטור

לאתויי עבדים · שלא יש לו עבד שלא יתכרנו חלא בח"ל וכתוטות (דף קי:) פרש"י שיטל להעלותו [להעבד עבדין בע"כ של עבד] ור"ש פירש שהעבד יטל לנוף להעלותו לו ופסלוהו: **לאתויי** עבד שכרת מח"ל לארץ · ומרישא לא שמעי' לי' למאן דתני עבדים ואפילו לפי' "רש"י דבעבדים כנעניים מיירי דרגולה לעוכרו שאינו מוציאו מרשותו ח"ל דהואיל וכרת ניקנסיה לעבד ולא נפסר ח"ל ס"ד דרישא כגון שהרב סולך תדיר בארץ ישראל בלאו הכי: **מנוה** היפה-דמ"ל לעה הרעה דא"ל ולא תאמר יטולה לעכב עליו וכן מא"ל לירושלים· ל"ה · ין) דאע"ג דתנא דרישא הכל מעלין תנא ספא אין הכל מוציאין הכי מפרש התם בכתובות (נס זה סב) וליכא למימר לאתויי עבדים לילא חילוק בין שאר ארץ לארץ ישראל לירושלים נבי עבדים: **הכל** חייבין בסוכה· עד שהתא דרים הכל לאתויי מאי מהשתא דרים הגך דתנא כהנים לוים וישראלים וקבני פטיטא ולא הגך לא מחייבי מאן ליחייב: **ובני** עבודה נינהו · ואין יכולין לדור לוים ואשתו בסוכה שאין מקבלין לגשותיהן דרמיא עליהו עבודה הרגל אימת לא מחייבי ל"ה · דמטעם הולכי דרכים ליכא למיפטריהו אלא בשדות אבל לא בלנכת בית יח) הנקדש ובאר מקומות בהמ"ק וה"ה דמלי למינקט נמי לוים הסומרים בכ"ל מקומות במקדש כהליחת פ"ק דתמיד (דף כו·) הכי אסכתא לקמן נבי הכל חייבין בחקיעה שופר דמלי למימר כהנים ולוים מיפטריכא ליה הא מייהו ליה נמי דלוים גוזלין לשולם ומוכרין לשולם ולא נקט אלא כהנים: **רמשמע** ל· יב) [אע"נ] דלא לאפסר להו כעין דירה כי היכי דאפסר להו מחייבי ובעיקר עבודה פטיטי שלא בעיקר עבודה מחייבי: **כהנים** אוסרי להו כלאים הה דכתיב · דאחבנט של כלאים הה דכתיב ואת האבנט שם ומדשם כהנת אבלה סי: **הני** כהנים האיל יג) (ובני עבודה ס' מאן דלא אוסרו כלאים סי· הקשה הרב ל"י מאורלי"ש נשים לא לחייבו בכלאים האיל ולימתו בגדיים תעשה לך דש לומר הטוה הכתוב אשה לאיש ואם דאמר פרק אלו מוכרין (פסחים מג:) יד) האיל ולאינה בקוש לאבל מלה לאינה בכל תאכל אמן כמדר עלה אחת דלפי' מ"ל ט"ו מתא הסוסת דכתיב אחרים להוליא הנשים וא"ש ומימא לין לחיבתא בלבישת שעטנז אינהו בגדיים ויל דאדרבה הוקשה כל התורה לתפילין מו) וא"ת הכי נמי לנשים מלה מ) הוקשה ומיהן דאיכא למימר דאיכא מחקה מר המלה ותפילין על בשרו בעינן דכתיב (שמות יג) והיה לך לאות ולא לאחרים לאות: **ציץ** מונח על המלח ומלגמה על הראש ואינה מחקה מר המלה אלא מקום התפילין נראין בגובה הראש מקום שמוחו של היונק רופס ל"ה · וליכא למימר אמאי לא קאמר כדלעיל קמ"ל ונהי דפטירי בעינן עבודה דפטיטא ליה דחייבין לשולם בתפילין של ראש ולא בעי ליה למימר דס"ד דליפטרו מתפילין של יד אלא